

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ, ΑΝΘΡΩΠΙΝΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ, ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
**ΟΙ ΠΡΟΣΔΟΚΙΕΣ ΤΩΝ ΤΕΛΕΙΟΦΟΙΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ**

ΔΑΣΑΚΛΗ ΦΩΤΕΙΝΗ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ

ΚΟΥΤΣΑΜΠΕΛΑΣ ΧΡΗΣΤΟΣ

Τριμελής Εξεταστική Επιτροπή

Κουτσαμπέλας Χρήστος - Επίκουρος Καθηγητής, Τμήμα Κοινωνικής και Εκπαιδευτικής Πολιτικής, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου

Τσακίρη Δέσποινα - Καθηγήτρια, Τμήμα Κοινωνικής και Εκπαιδευτικής Πολιτικής, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου

Φωτόπουλος Νικόλαος - Αναπληρωτής Καθηγητής, Τμήμα Κοινωνικής και Εκπαιδευτικής Πολιτικής, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου

ΚΟΡΙΝΘΟΣ 2023

Ευχαριστίες

Ευχαριστώ θερμά τον επιβλέποντα καθηγητή μου κ. Χρήστο Κουτσαμπέλα για την πολύτιμη βοήθεια και υποστήριξη που μου παρείχε κατά την εκπόνηση αυτής της εργασίας. Η οργάνωση, η προθυμία, η υπομονή και η καθοδήγησή του ήταν για εμένα κινητήριοι δυνάμεις ώστε να μπορέσω να ολοκληρώσω τη συγγραφή της.

Επιπλέον, θα ήθελα να ευχαριστήσω την οικογένειά μου (υπό τη στενή αλλά και ευρεία έννοια), και ιδιαιτέρως τον σύζυγό μου, για την αγάπη και την κατανόηση που έδειξαν καθ' όλη τη διάρκεια του Μεταπτυχιακού Προγράμματος.

*Τώρα θα γίνουμε εμείς
Αυτό που περιμένουμε
Οδυσσέας Ιωάννου*

Περιεχόμενα

Ευχαριστίες.....	2
Κατάλογος Γραφημάτων.....	6
Κατάλογος Πινάκων.....	7
ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	8
ABSTRACT.....	9
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	10
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 : ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ.....	12
1.1 Θεωρία του Ανθρώπινου Κεφαλαίου.....	12
1.2 Βασικοί πυλώνες της Θεωρίας του Ανθρώπινου Κεφαλαίου.....	14
1.3 Εκπαίδευση και Ανθρώπινο Κεφάλαιο.....	15
1.4 Επένδυση στην Εκπαίδευση.....	17
1.5 Αποφάσεις, Όφελος και Κόστος.....	21
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 : ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ.....	23
2.1 Γενικά στοιχεία.....	23
2.2 Αναμενόμενη απόδοση των εκπαιδευτικών επενδύσεων.....	25
2.2.1 Οικονομικές αποδόσεις: Ένας ορθολογικός υπολογισμός.....	25
2.2.2 Ασφάλεια εργασίας και επαγγελματική εξέλιξη.....	25
2.2.3 Κοινωνικά πρότυπα: Η επιρροή της κουλτούρας και των προσδοκιών.....	26
2.2.4 Οικονομικό πλαίσιο: Μεταβαλλόμενες ευκαιρίες.....	26
2.3 Η ανεργία στους νέους.....	27
2.3.1 Ποσοστά Ανεργίας Νέων.....	27
2.3.2 Ποσοστά Απασχόλησης Νέων.....	29
2.4 Ανισότητες μεταξύ των φύλων στην αγορά εργασίας.....	30
2.4.1 Μισθολογικές ανισότητες: Η άνιση αμοιβή παραμένει.....	31
2.4.2 Επαγγελματική ανέλιξη: Περιορισμένες ευκαιρίες για τις γυναίκες.....	31
2.4.3 Παρεμβάσεις πολιτικής: Η πορεία προς την ισότητα.....	31
2.5 Η εκπαίδευση ως δίοδος προς τις επιδόσεις στην αγορά εργασίας.....	32
2.5.1 Συνάφεια του προγράμματος σπουδών.....	32
2.5.2 Επαγγελματική καθοδήγηση: Επιλογές για την επιτυχία.....	33
2.5.3 Ολιστική προσέγγιση εκπαιδευτικής πολιτικής.....	33
2.6 Ανακεφαλαίωση – Συμπεράσματα.....	34
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ.....	37
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 :ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ.....	38
4.1 Επιλογή Εργασίας.....	38

4.2 Επιλογή Σπουδών	45
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 : ΣΥΖΗΤΗΣΗ - ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	59
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	64
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	66

Κατάλογος Γραφημάτων

Γράφημα 1:	Θεωρία του Ανθρώπινου Κεφαλαίου	18
Γράφημα 2:	Ανθρώπινο Κεφάλαιο και παραγωγικότητα	18
Γράφημα 3:	Increase in wages due to increase in 1 year of schooling (%), latest year	20
Γράφημα 4:	Προφίλ Εισοδήματος - Ηλικίας Αποφοίτων	22
Γράφημα 5:	Ανεργία στους νέους 17-29 ετών	28
Γράφημα 6:	Απασχόληση νέων 15-29 ετών	29
Γράφημα 7:	Ερώτηση λόγου εργασίας	40
Γράφημα 8:	Ερώτηση στάσης οικογένειας	40
Γράφημα 9:	Ερώτηση στάσης φίλων	41
Γράφημα 10:	Μ.Ο. Εκτιμώμενων Μισθολογικών Απολαβών	42
Γράφημα 11:	Φύλα και αμοιβή	43
Γράφημα 12:	Φύλα και ικανότητα στην εργασία	43
Γράφημα 13:	Προσδοκία από την εργασία	44
Γράφημα 14:	Επιλογή σπουδών	46
Γράφημα 15:	Λόγος επιλογής κλάδου σπουδών	47
Γράφημα 16:	Επιλογή άλλης σχολής	47
Γράφημα 17:	Εργασία παράλληλα με τις σπουδές	48
Γράφημα 18:	Συσχέτιση σπουδών και πρώτης εργασίας;	48
Γράφημα 19:	Στάση οικογένειας αναφορικά με σπουδές	49
Γράφημα 20:	Στάση φίλων αναφορικά με σπουδές	49
Γράφημα 21:	Μ.Ο. Εκτιμώμενων Μισθολογικών Απολαβών	50
Γράφημα 22:	Φύλα και αμοιβή	53
Γράφημα 23:	Φύλα και ικανότητα στην εργασία	53
Γράφημα 24:	Προσδοκία από την εργασία	54
Γράφημα 25:	Φροντιστηριακά μαθήματα-Ομάδα Α	55
Γράφημα 26:	Φροντιστηριακά μαθήματα-Ομάδα Β	55

Γράφημα 27: Απόφαση και απολαβές-Ομάδα Α	56
Γράφημα 28: Απόφαση και απολαβές-Ομάδα Β	56
Γράφημα 29: Προσδοκίες εργασιακής σύμβασης-Ομάδα Α	57
Γράφημα 30: Προσδοκίες εργασιακής σύμβασης-Ομάδα Β	57

Κατάλογος Πινάκων

Πίνακας 1: Επιλογή σπουδών ή εργασίας ανά φύλο	39
Πίνακας 2: Προσδοκίες πρώτου μισθού ανά φύλο	51
Πίνακας 3: Προσδοκίες μισθού με 4ετή προϋπηρεσία ανά φύλο	52
Πίνακας 4: Προσδοκίες μισθού με 20ετή προϋπηρεσία ανά φύλο	52
Πίνακας 5: Επιλογή σπουδών ή εργασίας / επάγγελμα πατέρα	66
Πίνακας 6: Επιλογή σπουδών ή εργασίας / επάγγελμα μητέρας	67
Πίνακας 7: Επιλογή σπουδών ή εργασίας / εκπαιδευτικό επίπεδο πατέρα	68
Πίνακας 8: Επιλογή σπουδών ή εργασίας / εκπαιδευτικό επίπεδο μητέρας	69

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα εργασία έχει στόχο να ερευνήσει και να αναδείξει τις προσδοκίες των τελειόφοιτων μαθητών Λυκείου από την αγορά εργασίας, στην οποία θα εισαχθούν είτε αμέσως μετά το Λύκειο, είτε μετά το πέρας των σπουδών τους. Για την επίτευξη αυτού του στόχου, χρησιμοποιήθηκε η ποσοστική έρευνα μέσω ερωτηματολογίου. Το δείγμα αφορά 100 μαθητές της Β' και της Γ' Λυκείου, στους οποίους το ερωτηματολόγιο διανεμήθηκε διαδικτυακά και αφορούσε κυρίως στις περιοχές της Αργολίδας και της Κορινθίας.

Τα βασικά πεδία που διερευνώνται στην παρούσα εργασία είναι η επιλογή των μαθητών ως προς την άμεση εξεύρεση εργασίας μετά το σχολείο ή τη συνέχιση των σπουδών τους, τα κριτήρια αυτής της επιλογής, οι μισθολογικές τους προσδοκίες, η επίδραση του φύλου, καθώς και το επαγγελματικό αλλά και ακαδημαϊκό υπόβαθρο των οικογενειών τους.

Βάσει των αποτελεσμάτων της έρευνας, η επιλογή μεταξύ εργασίας ή σπουδών τοποθετείται μέσα στο κοινωνικο-οικονομικό πλαίσιο της οικογένειας του εκάστοτε μαθητή. Επιπλέον, οι τομείς σπουδών βασίζονται κυρίως στα ενδιαφέροντα των μαθητών και οι μισθολογικές προσδοκίες και των δύο κατηγοριών (εργασία / σπουδές) είναι σχετικά ρεαλιστικές αν και κάποιες φορές φαίνεται να μη συνάδουν με την Ελληνική πραγματικότητα. Τέλος, το ακαδημαϊκό αλλά και εργασιακό επίπεδο των γονέων/ κηδεμόνων φαίνεται πως επηρεάζει αρκετά στην επιλογή σπουδών και του μελλοντικού επαγγέλματος.

Λέξεις κλειδιά: ανθρώπινο κεφάλαιο, απόδοση της εκπαίδευσης, προσδοκίες μαθητών, επαγγελματικός προσανατολισμός, κριτήρια επιλογής εργασίας, κριτήρια επιλογής σπουδών, ανεργία των νέων, επιρροή οικογένειας.

ABSTRACT

This paper aims to investigate and highlight the expectations of high school seniors from the labor market, in which they will enter either immediately after high school, or after completing their university studies. To achieve this objective, quantitative analysis was used. The sample was taken from 100 students attending the 2nd and 3rd grade in high school, to whom the questionnaire was distributed online, mainly from the regions of Argolis and Corinthia.

The main issues explored in this paper are the choice of students in terms of immediately finding a job after school or continuing their studies, the criteria for this choice, their salary expectations, the relationship between gender and work as well as the professional and also the academic background of their families.

Based on the results of the research, the choice between work or studies is placed within the socio-economic context of the student's family. Moreover, the fields of study are mainly based on the interests of the students and the salary expectations of both categories (work / studies) are relatively realistic, although sometimes they seem to be inconsistent with the Greek reality. Finally, the academic as well as the professional level of the parents/guardians seems to have a considerable influence on the choice of studies and of the future profession.

Key words: human capital, return on investment in education, student expectations, career orientation, job selection criteria, study selection criteria, youth unemployment, family influence.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η μετάβαση από το λύκειο στην αγορά εργασίας αποτελεί μία αποφασιστική στιγμή στη ζωή των τελειόφοιτων μαθητών. Καθώς ολοκληρώνουν την εκπαιδευτική τους διαδρομή στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, προετοιμάζονται είτε να συνεχίσουν τις σπουδές τους στην τριτοβάθμια ή μεταδευτεροβάθμια εκπαίδευση, είτε να εισέλθουν στον κόσμο της εργασίας. Σε κάθε περίπτωση, αντιμετωπίζουν μία σειρά από προσδοκίες και προκλήσεις, τόσο προσωπικές όσο και κοινωνικές. Οι προσδοκίες αυτές περιλαμβάνουν τις επαγγελματικές ευκαιρίες που θα τους προσφέρει η αγορά εργασίας, τις οικονομικές προοπτικές, την αυτοαναγνώριση και την ανεξαρτησία που επιθυμούν να επιτύχουν.

Η εργασία αυτή έχει ως στόχο να εξετάσει αυτές τις προσδοκίες των τελειόφοιτων μαθητών από την αγορά εργασίας και να αναλύσει τους παράγοντες που επηρεάζουν την ικανοποίηση αυτών των προσδοκιών. Κατανοώντας τη δυναμική αυτής της μεταβατικής περιόδου, θα προσπαθήσουμε να αναδείξουμε κάποιους από τους παράγοντες οι οποίοι παίζουν καίριο ρόλο στις αποφάσεις και στις προσδοκίες των μαθητών, οι οποίοι προετοιμάζονται για την επιτυχή ενσωμάτωσή τους στον κόσμο της εργασίας.

Στο πρώτο κεφάλαιο αναπτύσσεται η θεωρία του Ανθρώπινου Κεφαλαίου και οι πτυχές οι οποίες αφορούν τη σχέση της με την Εκπαίδευση. Γίνεται επίσης αναφορά στην απόδοση στην Εκπαίδευση και στη σχέση «κόστους-οφέλους» μεταξύ σπουδών και μισθολογικών απολαβών.

Στο δεύτερο κεφάλαιο έχει γίνει προσπάθεια να αποτυπωθούν διάφορες θεωρίες μέσα από τη διεθνή και ελληνική βιβλιογραφία. Κάποια από τα βασικά θέματα που αναλύονται είναι η απόδοση της εκπαίδευσης, τα κοινωνικά πρότυπα και οι έμφυλες ανισότητες στην εργασία. Επιπλέον, γίνεται αναφορά στη σύνδεση σπουδών και αγοράς εργασίας, καθώς και στην ανάγκη που υπάρχει για οργανωμένη συμβουλευτική επαγγελματικού προσανατολισμού.

Στο τρίτο κεφάλαιο παρουσιάζεται η έρευνα που διεξήχθη και η μεθοδολογία η οποία χρησιμοποιήθηκε. Πρόκειται για ένα ερωτηματολόγιο το οποίο δόθηκε σε τελειόφοιτους μαθητές διαφόρων τύπων Λυκείων. Τα στοιχεία τα οποία συλλέχθηκαν, έχουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον, καθώς μέσα από αυτά αποτυπώνεται η οπτική της νέας γενιάς σε σχέση με τις επιλογές που διαθέτει τελειώνοντας το σχολείο.

Στο τέταρτο κεφάλαιο παρουσιάζονται περιγραφικά τα αποτελέσματα της έρευνας. Έχει γίνει μία προσπάθεια ώστε να αναδειχθούν και κάποια ποιοτικά χαρακτηριστικά, πέραν από τα ποσοτικά που προκύπτουν.

Τέλος, στο Παράρτημα, υπάρχουν κάποιοι πίνακες που αφορούν σε αποτελέσματα από το SPSS, και επιπλέον υπάρχει το ερωτηματολόγιο, αποτυπωμένο ακριβώς όπως δόθηκε στους μαθητές. Χρειάζεται να σημειωθεί πως οι ερωτήσεις διαχωρίζονταν σε δύο διαφορετικές ομάδες (Ομάδα Α-επιλογή εργασίας και Ομάδα Β-επιλογή σπουδών) και κατηύθυναν τον μαθητή ανάλογα με την επιλογή που έκανε μεταξύ σπουδών και εργασίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 : ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

1.1 Θεωρία του Ανθρώπινου Κεφαλαίου

“An investment in knowledge pays the best interest”

Σχεδόν 200 χρόνια μετά από αυτή τη φράση του Βενιαμίν Φραγκλίνου, κάνει την εμφάνισή της η θεωρία του Ανθρώπινου Κεφαλαίου, ως αποτέλεσμα της οικονομικής μεταπολεμικής ανασυγκρότησης και ανάπτυξης των χωρών του δυτικού κόσμου. Μία θεωρία η οποία ορίζει την ανθρώπινη εργασία ως το εργαλείο για την παραγωγή αγαθών και υπηρεσιών, δια μέσου της κατανομής της παραγωγικής δύναμης. Αυτή η θεωρία άρχισε να ενισχύει τη σημασία που έχει το άτομο μέσα στα γρανάζια του οικονομικού συστήματος, καθώς ξεκινάει να αναγνωρίζεται η συμβολή του όχι μόνο στην κοινωνική αλλά και στην οικονομική ανάπτυξη.

Όλη αυτή η νέα τάση για δημιουργία και αναγέννηση ωθεί τις κυβερνήσεις στο να επενδύσουν γενικότερα στην έρευνα αλλά και στην εκπαίδευση. Ξεκινά λοιπόν η αύξηση της επένδυσης σε πόρους για την επίλυση δυσκολιών και προβλημάτων στον τομέα της εκπαίδευσης (Φραγκουδάκη, 1985). Αυτό συμβαίνει διότι οι κυβερνήσεις αρχίζουν να αντιλαμβάνονται πως εκτός από τον γνωστό, κλασικό πλούτο μίας χώρας (γεωργία, βιομηχανία κλπ), οφείλουν να επενδύσουν και στον πλούτο που ονομάζεται “άνθρωπος”.

Βασικοί πρωτεργάτες και συνεισφέροντες στην ανάπτυξη της συγκεκριμένης θεωρίας είναι οι Αμερικάνοι οικονομολόγοι Gary Becker, Theodore Schultz και Jacob Mincer. Ο Gary Becker, ο οποίος τιμήθηκε με το βραβείο Νόμπελ Οικονομικών το 1992, θεωρείται συχνά ως ένας από τους κύριους πρωτεργάτες της θεωρίας του Ανθρώπινου Κεφαλαίου. Ο Becker επικεντρώθηκε στον τρόπο με τον οποίο οι άνθρωποι λαμβάνουν αποφάσεις σχετικά με την εκπαίδευση και την υγεία με βάση την αναμενόμενη αξία και την απόδοση που προκύπτει από αυτές (Becker, 1964). Ο Theodore Schultz, που επίσης τιμήθηκε με το Βραβείο Νόμπελ Οικονομικών το 1979, είχε σημαντική συμβολή στην ανάπτυξη της θεωρίας του Ανθρώπινου Κεφαλαίου. Στο έργο του, εστίασε στη σημασία των επενδύσεων στην εκπαίδευση και την κατάρτιση του ανθρώπινου δυναμικού για την οικονομική ανάπτυξη (Schultz, 1961). Τέλος ο Jacob Mincer ήταν ένας άλλος σημαντικός ερευνητής στον τομέα της θεωρίας του Ανθρώπινου Κεφαλαίου. Επικεντρώθηκε στην ανάλυση των αμοιβών και της αγοράς

εργασίας με βάση την εκπαίδευση και την εργασιακή εμπειρία και στη μεθοδολογία εκτίμησης της οικονομικής απόδοσης της εκπαίδευσης (Mincer, 1981).

Οι παραπάνω ερευνητές, καθώς και πολλοί άλλοι, συνέβαλαν στην ανάπτυξη της θεωρίας του Ανθρώπινου Κεφαλαίου μέσα από τις δικές τους μελέτες, έρευνες και συγγράμματα. Βεβαίως, θα πρέπει να αναφέρουμε εδώ πως “πατέρας” της συγκεκριμένης θεωρίας θεωρείται ο Schultz.

Με τον χρόνο, αυτή η θεωρία εξελίχθηκε και διαμορφώθηκε σε ένα σημαντικό πλαίσιο για την κατανόηση του ρόλου της ανθρώπινης ανάπτυξης και της εκπαίδευσης στην οικονομία και την κοινωνία.

Ο Schultz αναλύοντας τη συγκεκριμένη θεωρία, κάνει αναφορά σε επενδύσεις οι οποίες να μην θεωρούνται παραγωγικές, όπως για παράδειγμα η δημόσια υγεία, η εκπαίδευση και η εσωτερική μετανάστευση, αλλά από την άλλη πλευρά ενισχύουν την παραγωγικότητα και κατ’ επέκταση την οικονομική ευημερία (Schultz, 1961). Ως αποτέλεσμα, μέσα από την επένδυση στην εκπαίδευση, έχουμε αύξηση στην οικονομική ανάπτυξη, το οποίο είναι και το ζητούμενο των εκάστοτε κυβερνήσεων, μιας και όσο μεγαλύτερη γνώση έχει μία κοινωνία, τόσο πιο πλούσια και παραγωγική μπορεί να γίνει. Επιπλέον, χρησιμοποιώντας παραδείγματα της αμερικανικής οικονομίας, κάνει αναφορά στην οικονομική ανισότητα, τόσο μεταξύ κοινωνικών τάξεων, όσο και μεταξύ φυλής αλλά και φύλου. Μέσα και από αυτή του την αναφορά στις ανισότητες, κατάφερε να προβάλλει τον αντίκτυπο που έχει στην οικονομική ανάπτυξη η ευημερία ή μη του ανθρώπου. Σύμφωνα με τον Schultz, η κακή υγεία αλλά και η μη εξειδίκευση των εργαζομένων μειώνουν την εργασιακή τους αποδοτικότητα. Σε πιο πρόσφατες αναφορές, το ανθρώπινο κεφάλαιο αναδεικνύεται ως κάτι το δυναμικό και πολύπλευρο, και για αυτό τον λόγο προτείνεται να περιλαμβάνει τέσσερις διαστάσεις (Ruggeri and Yu, 2000):

- ❖ Τις δυνατότητες που έχει
- ❖ Την απόκτησή του
- ❖ Τη διαθεσιμότητά του και
- ❖ Την αποτελεσματική χρήση του

1.2 Βασικοί πυλώνες της Θεωρίας του Ανθρώπινου Κεφαλαίου

Όπως αναφέρθηκε προηγουμένως, οι κυριότεροι πυλώνες της Θεωρίας του Ανθρώπινου Κεφαλαίου είναι η εκπαίδευση, η υγεία και το κοινωνικό κεφάλαιο.

Η εκπαίδευση θεωρείται κρίσιμη για την οικονομική ανάπτυξη, καθώς αυξάνει τις δεξιότητες και την ανταγωνιστικότητα του εργατικού δυναμικού. Η επένδυση στην εκπαίδευση μπορεί να οδηγήσει σε υψηλότερη παραγωγικότητα και κατ' επέκταση στην αύξηση των εισοδημάτων.

Στη συνέχεια, η καλή υγεία του πληθυσμού είναι επίσης σημαντική για την οικονομική ανάπτυξη. Η υγεία αντιμετωπίζεται ως μια επένδυση που μπορεί να βελτιώσει την παραγωγικότητα και την ευημερία του ατόμου. Επηρεάζει την οικονομική ανάπτυξη μέσω της επίδρασής της στην παραγωγικότητα των εργαζομένων, της μείωσης των δαπανών για την υγειονομική περίθαλψη και της αύξησης της ανθρώπινης κεφαλαιοποίησης, καθώς η υγιής εργατική δύναμη είναι πιο παραγωγική και μπορεί να συνεισφέρει περισσότερο στην οικονομία. Επιπλέον, επηρεάζει την οικονομική ανάπτυξη μέσω της επίδρασής της στην εκπαίδευση και άλλες επενδύσεις στο ανθρώπινο κεφάλαιο, καθώς η υγεία είναι σημαντική για την επίτευξη των εκπαιδευτικών στόχων και την απόκτηση άλλων δεξιοτήτων. Επιπλέον, η καλή υγεία (τόσο σωματική αλλά και ψυχολογική) επηρεάζει θετικά τη συνολική ποιότητα ζωής ενός ατόμου (Becker, 1964).

Τέλος, η θεωρία αυτή λαμβάνει υπ' όψιν τη σημασία των κοινωνικών σχέσεων και δικτύων. Το κοινωνικό κεφάλαιο αναφέρεται στις κοινωνικές σχέσεις, τις κοινωνικές δομές και τις κοινωνικές πρακτικές που επιτρέπουν στους ανθρώπους να αλληλεπιδρούν μεταξύ τους και να συνεργάζονται για την επίλυση κοινών προβλημάτων. Το κοινωνικό κεφάλαιο μπορεί να επηρεάσει την ανάπτυξη μέσω της προώθησης της κοινωνικής συνοχής, της αλληλεγγύης και της εμπιστοσύνης μεταξύ των ανθρώπων, καθώς και μέσω της δημιουργίας ευκαιριών για συνεργασία και αλληλεγγύη σε διάφορους τομείς, όπως η οικονομία, η πολιτική και η κοινωνία (OECD, 2010). Οι σχέσεις και οι κοινωνικές δικτύώσεις επηρεάζουν επίσης την ανθρώπινη ανάπτυξη. Η ύπαρξη δυνατών κοινωνικών δεσμών μπορεί να βοηθήσει στη διευκόλυνση της ανταλλαγής πληροφοριών και της συνεργασίας, προωθώντας έτσι την οικονομική ανάπτυξη (Schuller, 2001).

1.3 Εκπαίδευση και Ανθρώπινο Κεφάλαιο

Στη θεωρία του Ανθρώπινου Κεφαλαίου, η εκπαίδευση είναι το κύριο συστατικό της, καθώς θεωρείται πως βοηθάει στην αύξηση της ικανότητας για εργασία, τόσο μέσα από την τυπική όσο και από την μη-τυπική μορφή της. Η τυπική εκπαίδευση όντας ένα *«θεσμοθετημένο, χρονολογικά διαβαθμισμένο και ιεραρχικά δομημένο εκπαιδευτικό σύστημα»* (Coombs και Ahmed, 1974), αποτελείται ουσιαστικά από τρεις βαθμίδες (πρωτοβάθμια, δευτεροβάθμια και τριτοβάθμια). Η μη-τυπική εκπαίδευση, *«είναι κάθε οργανωμένη, συστηματική εκπαιδευτική δραστηριότητα, που υλοποιείται εκτός του πλαισίου του τυπικού συστήματος, προκειμένου να παράσχει επιλεγμένους τύπους μάθησης σε συγκεκριμένες ομάδες του πληθυσμού, ενήλικους αλλά και παιδιά»* (Coombs και Ahmed, 1974). Στη μη-τυπική εκπαίδευση μπορούμε να συμπεριλάβουμε προγράμματα εκπαίδευσης ενηλίκων, προγράμματα ενδοεπιχειρησιακής κατάρτισης κ.α.. Βέβαια, θα πρέπει να αναφέρουμε εδώ πως η απουσία εκπαιδευτικών πολιτικών (και άρα απουσία επενδύσεων στην εκπαίδευση) οι οποίες θα μπορούσαν να ενισχύσουν για παράδειγμα την ισότητα των εκπαιδευτικών ευκαιριών, ουσιαστικά δείχνει πως η εφαρμογή της θεωρίας του ανθρώπινου κεφαλαίου μπορεί ακόμη και να τονίσει τις διαφορές των κοινωνικών τάξεων.

Η εκπαίδευση στο σύνολό της συμβάλλει στην αύξηση των δεξιοτήτων, των γνώσεων και των ικανοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού, και αυτό έχει πολλαπλά θετικά αποτελέσματα στην οικονομία και την κοινωνία. Ορισμένοι τρόποι με τους οποίους η εκπαίδευση σχετίζεται με τη θεωρία του Ανθρώπινου Κεφαλαίου περιλαμβάνουν:

Αύξηση της Παραγωγικότητας: Η εκπαίδευση βοηθά τα άτομα να αποκτήσουν νέες δεξιότητες και γνώσεις, καθιστώντας τα πιο αποτελεσματικά στην εργασία τους. Αυτό αυξάνει την παραγωγικότητά τους και συνεπώς συνεισφέρει στην οικονομική ανάπτυξη.

Αύξηση των Εισοδημάτων: Η εκπαίδευση συνδέεται συχνά με υψηλότερα εισοδήματα. Οι καλύτερα εκπαιδευμένοι εργαζόμενοι έχουν τη δυνατότητα να εξασφαλίσουν καλύτερες θέσεις εργασίας και να επιτυγχάνουν υψηλότερες αμοιβές.

Καινοτομία και Τεχνολογική Ανάπτυξη: Η εκπαίδευση προωθεί την καινοτομία και την τεχνολογική ανάπτυξη. Καλά εκπαιδευμένοι άνθρωποι συχνά συμβάλλουν στη δημιουργία νέων ιδεών, τεχνολογικών εξελίξεων και επιχειρηματικών ευκαιριών.

Κοινωνική Ανάπτυξη: Η εκπαίδευση επίσης συμβάλλει στην κοινωνική ανάπτυξη, καθώς βοηθά στην εξάλειψη της φτώχειας, την προώθηση της ισότητας και την ανάπτυξη των κοινωνικών δεξιοτήτων.

Επιπλέον, η εκπαίδευση μπορεί να θεωρηθεί ως μία κερδοφόρα επένδυση. Ο Schultz ήταν ο πρώτος που το επεσήμανε. Έδειξε στην ουσία πως η εκπαίδευση βελτιώνει το εισόδημα και την ευημερία των ανθρώπων. Τα οικονομικά σχετίζονται με την ποιότητα ζωής, και βεβαίως μην ξεχνάμε πως το οικονομικό άγχος μπορεί να προκαλέσει προβλήματα τόσο στη σωματική όσο και στην ψυχική υγεία κάποιου (διαταραχές ύπνου, κατάθλιψη, ευερεθιστότητα, διαταραχές του ανοσοποιητικού συστήματος κ.α.). Η εκπαίδευση, βάσει της θεωρίας του Ανθρώπινου Κεφαλαίου, θα μπορούσε ακόμη να χαρακτηριστεί ως μία μηχανή οικονομικής ανάπτυξης. Οι επενδύσεις σε αυτή δεν έχουν μόνο υψηλότερο ποσοστό απόδοσης από κοινωνική άποψη, αλλά και από ατομική. Κάθε έτος εκπαίδευσης μπορεί να αυξήσει το εισόδημα ενός ατόμου κατά 10%, σύμφωνα με την Παγκόσμια Τράπεζα¹.

Πρόκειται για ένα τόσο σημαντικό θέμα ώστε ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών το συμπεριέλαβε στους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης του, οι οποίοι θα πρέπει να εκπληρωθούν έως το 2030. Η «Ποιοτική Εκπαίδευση» είναι ένας από του βασικούς στόχους, ο οποίος επιδιώκει να εγγυηθεί τη δίκαιη εκπαίδευση και τις ίσες ευκαιρίες σε αυτή (Montenegro and Patrinos, 2014).

Η αύξηση του εισοδήματος είναι στην πραγματικότητα ένας από τους βασικούς λόγους για τους οποίους αξίζει να επενδύσουμε στην εκπαίδευση. Δεδομένου ότι οι ακαδημαϊκές σπουδές μπορούν να εξασφαλίσουν ένα πιο σταθερό μέλλον από οικονομική άποψη, γίνεται κατανοητό το γιατί πολλοί γονείς δίνουν προτεραιότητα στην αποταμίευση και την επένδυση στην εκπαίδευση των παιδιών τους. Στόχος κάθε συνειδητοποιημένου γονέα είναι να δώσει στα παιδιά του τις καλύτερες ευκαιρίες που έχουν στη διάθεσή τους για μία καλύτερη ζωή. Βάσει αυτού, η εκπαίδευση αποτελεί βασικό πυλώνα ώστε να επιτευχθεί κάτι τέτοιο. Δεν είναι βεβαία όλοι τόσο τυχεροί ώστε να έχουν την απόλυτη ηθική ή οικονομική στήριξη της οικογένειάς τους.

Συνεπάγεται ότι κάθε μαθητής ολοκληρώνοντας τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση έχει δύο επιλογές, είτε να αναζητήσει άμεσα εργασία, είτε να αποφασίσει να προχωρήσει σε σπουδές. Η επιλογή η οποία θα κάνει κάποιος, συνήθως καθορίζει και το μετέπειτα οικονομικό αλλά και κοινωνικό του status.

¹ <https://blogs.worldbank.org/education/six-ways-turn-education-spending-investments-high-returns>

1.4 Επένδυση στην Εκπαίδευση

«Επένδυση είναι κάθε υλικό, διαρκές, παραγωγικό αγαθό που δεν καταναλώνεται με τη χρησιμοποίησή του, αλλά συμβάλλει στην αύξηση της παραγωγικής υποδομής μίας χώρας/ επιχείρησης. Συμβάλλει δηλαδή στη δημιουργία νέου κεφαλαιούχου εξοπλισμού (νέα κτίρια, νέες εγκαταστάσεις, νέος μηχανολογικός εξοπλισμός, επεκτάσεις του προϋπάρχοντος κεφαλαιουχικού εξοπλισμού)»².

Παρόμοια, μία επένδυση που γίνεται από ένα άτομο ή από μια κοινωνία αφορά στη χρήση πόρων (όπως πχ χρήματα και χρόνος) με σκοπό την αύξηση της παραγωγής αγαθών και υπηρεσιών στο μέλλον, και επομένως την αύξηση του μελλοντικού εισοδήματος. Ένα απλό παράδειγμα επένδυσης είναι ο σπόρος που εξοικονομεί ένας αγρότης στο τέλος κάθε συγκομιδής για να τον χρησιμοποιήσει ξανά. Προτιμά λοιπόν να χρησιμοποιήσει κάποια από τα προϊόντα του ως σπόρο και να μην τα διαθέσει για άμεσο κέρδος, ώστε να αποκτήσει περισσότερα στην επόμενη σοδειά.

Θα μπορούσαμε, με αφορμή αυτό το παράδειγμα, να σχολιάσουμε πως εκείνος που αποφασίζει να κάνει μία επένδυση, δεν θα πάρει την απόφαση να την κάνει εκτός εάν τα αναμενόμενα οφέλη της είναι υψηλότερα από το κόστος το οποίο θα έχει.

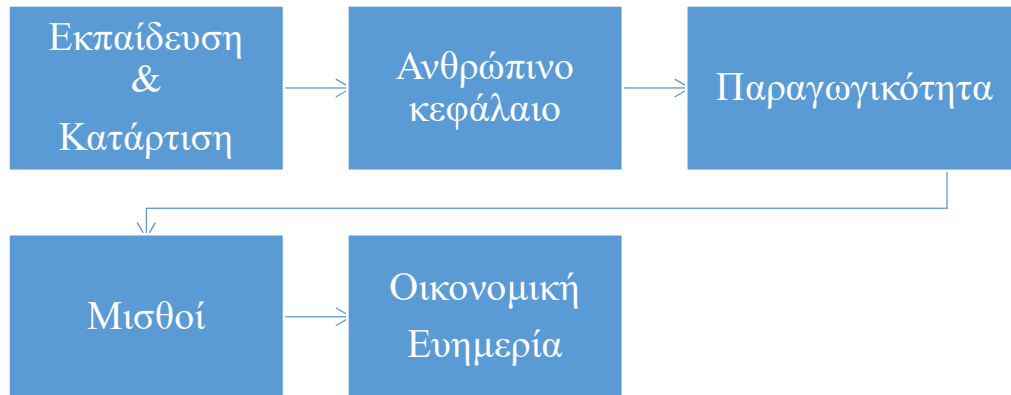
Σε αυτό το πλαίσιο θα μπορούσαμε να τοποθετήσουμε και την εκπαίδευση, και να τη θεωρήσουμε ως μία επένδυση μιας και συνεπάγεται ένα κόστος κατά τη διάρκειά της αλλά και γιατί αυξάνει την παραγωγική ικανότητα και εν δυνάμει το εισόδημα. Η επένδυση στην εκπαίδευση συμπεριφέρεται με παρόμοιο τρόπο με την επένδυση σε φυσικό κεφάλαιο (Psacharopoulos, 2002).

Γενικότερα οι επενδύσεις σε ανθρώπινο κεφάλαιο αποτελούν βασικό παράγοντα για τη μακροπρόθεσμη οικονομική ανάπτυξη αλλά και την ανταγωνιστικότητα. Η βελτίωση των δεξιοτήτων ενός ατόμου, η οποία συνεπάγεται και την αύξηση της ανταγωνιστικότητάς του, του επιτρέπει να εισέλθει πιο εύκολα στην παραγωγική διαδικασία, να αυξήσει τις επιδόσεις του και ακόμα να έχει καλύτερα αμειβόμενη εργασία.

Τα παρακάτω διαγράμματα «Θεωρία του Ανθρώπινου Κεφαλαίου» και «Ανθρώπινο Κεφάλαιο και Παραγωγικότητα», μας δίνουν μία σύντομη αλλά ολοκληρωμένη εικόνα όλων όσων αναφέρονται παραπάνω.

² <https://euretirio.com/ependysi/>

Θεωρία του Ανθρώπινου Κεφαλαίου

Γράφημα 1 : Θεωρία του Ανθρώπινου Κεφαλαίου

Πηγή: Κουτσαμπέλας, 2022

Ανθρώπινο κεφάλαιο και παραγωγικότητα

Γράφημα 2 : Ανθρώπινο Κεφάλαιο και παραγωγικότητα

Πηγή: Κουτσαμπέλας, 2022

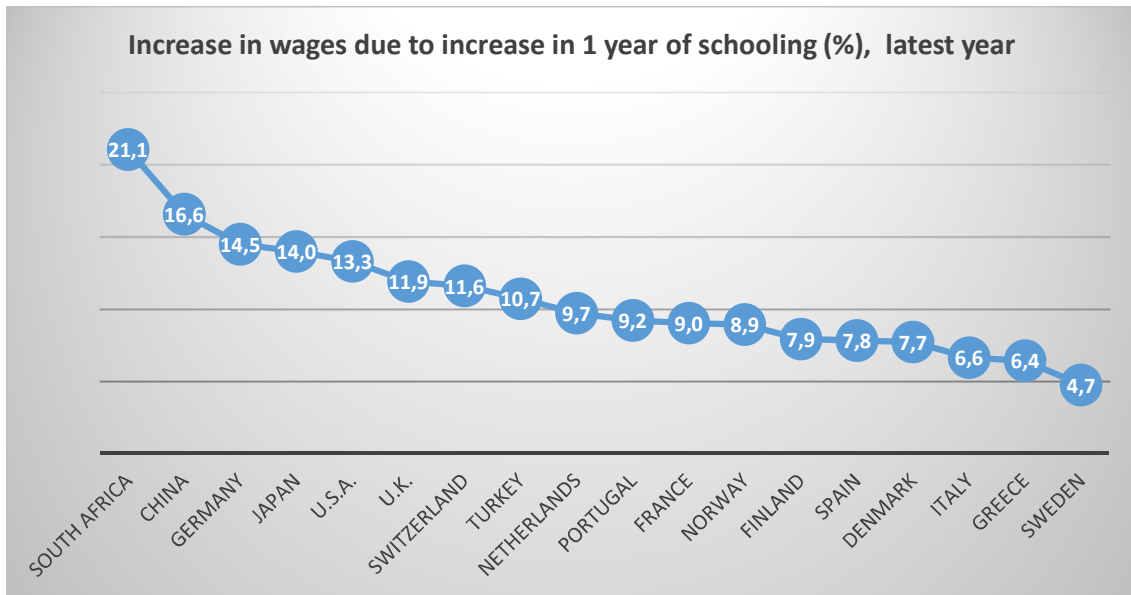
Η «ιστορία» που μας διηγούνται τα σχεδιαγράμματα αυτά, είναι και η ουσία της θεωρίας του Ανθρώπινου Κεφαλαίου.

Αποφασίζουμε να συμμετάσχουμε σε εκπαιδευτικά προγράμματα (είτε πρόκειται για την ολοκλήρωση της βασικής εκπαίδευσης, είτε για περαιτέρω κατάρτιση), ώστε να ενισχύσουμε με αυτά το ανθρώπινο κεφάλαιο (στο οποίο και επενδύουμε, ακόμη και αν πρόκειται για τον ίδιο μας τον εαυτό). Η εκπαίδευση/κατάρτιση αυτή ενδυναμώνει αλλά και αυξάνει τις γνώσεις και τις δεξιότητες των εκπαιδευόμενων. Μέσα από αυτή την ενδυνάμωση (και ίσως εξειδίκευση) επέρχεται η αύξηση της παραγωγικότητας των εκπαιδευόμενων, μιας και είναι πλέον πιο ικανοί και αποτελεσματικοί στην εργασία τους. Κατ' επέκταση αναμένεται να υπάρξει αύξηση και στις αποδοχές τους. Όντως σύμφωνα με τη βασική μικροοικονομική θεωρία, η παραγωγικότητα της εργασίας σχετίζεται άμεσα με τον μισθό (συγκεκριμένα ο μισθός αντανακλά την αξία του οριακού προϊόντος της εργασίας). Αυτή η αύξηση είναι που θα οδηγήσει το άτομο σε μία κατάσταση οικονομικής ευημερίας και ακολούθως σε μία καλύτερη ποιότητα ζωής.

Είναι γεγονός πως υπάρχει μία αυξανόμενη ζήτηση για εξειδικευμένο εργατικό δυναμικό. Μέσα από αυτή τη ζήτηση έχει δοθεί μεγάλη βαρύτητα τόσο στο σύνολο των γνώσεων και της εκπαίδευσης όσο και στην εργασιακή εμπειρία. Επομένως, η σχολική εκπαίδευση εξακολουθεί να είναι ένας βασικός τρόπος για την αύξηση του εισοδήματος.

Η βιβλιογραφία δείχνει πως το εισόδημα όντως σχετίζεται άμεσα με την εκπαίδευση (όσο μεγαλύτερου επιπέδου εκπαίδευση έχει κάποιος, τόσο υψηλότερες είναι οι απολαβές του). Στον παρακάτω πίνακα βλέπουμε τα αποτελέσματα μίας μελέτης που πραγματοποιήθηκε με στοιχεία από 142 χώρες, μεταξύ των οποίων και η Ελλάδα. Παρατηρώντας αυτή την κλιμακωτή απόδοση, παρατηρούμε το ποσοστό αύξησης του μισθού για κάθε ένα επιπλέον έτος εκπαίδευσης. Έχει μεγάλο ενδιαφέρον το γεγονός πως τη μεγαλύτερη απόδοση την έχουν στην πλειοψηφία τους Αφρικανικές, μη ανεπτυγμένες χώρες. Αυτό συμβαίνει διότι στις χώρες αυτές η προσφορά εργασίας εργαζομένων με τριτοβάθμια εκπαίδευση είναι περιορισμένη. Η Ελλάδα με τη σειρά της βρίσκεται μόλις στην 117η θέση αυτής της κατάταξης.

Γράφημα 3 : Increase in wages due to increase in 1 year of schooling (%), latest year

Πηγή: Montenegro, C.E. and H.A. Patrinos. 2021. A data set of comparable estimates of the private rate of return to schooling in the world, 1970–2014. *International Journal of Manpower*.

(Επεξεργασία από τη συγγραφέα)

Για λόγους οικονομίας όγκου δεδομένων, το παραπάνω γράφημα επεξεργάστηκε ώστε να περιλαμβάνει κυρίως ευρωπαϊκές χώρες, καθώς και κάποιες άλλες οι οποίες έχουν μεγαλύτερη απόδοση σε σχέση με την Ελλάδα.

Πέραν της αναφοράς που έγινε προηγουμένως στις αφρικανικές χώρες, μεγάλο ποσοστό αύξησης μισθού λόγω σπουδών παρατηρούμε στην Κίνα. Το εκπαιδευτικό σύστημα της Κίνας γνώρισε εξαιρετική ανάπτυξη, με τον αριθμό των φοιτητών στην τριτοβάθμια εκπαίδευση να αυξάνεται 6 φορές από 7,4 εκατομμύρια το 2000 σε σχεδόν 45 εκατομμύρια το 2020 και θεωρείται το μεγαλύτερο εκπαιδευτικό σύστημα στον κόσμο. Ο δείκτης εγγραφών στην τριτοβάθμια εκπαίδευση εκτινάχθηκε από 7,6 σε 50%, σε σύγκριση με τον τρέχοντα μέσο όρο εγγραφών στις χώρες υψηλού εισοδήματος 75%³.

Σε αυτό το διάγραμμα μεγάλο ενδιαφέρον προκαλεί επίσης τόσο η θέση της Τουρκίας όσο και της Σουηδίας σε σχέση με αυτή της Ελλάδας. Παρατηρούμε η Σουηδία έχει μικρότερο ποσοστό αύξησης μισθού λόγω σπουδών. Αυτό προκαλεί ερωτηματικά μιας και η Σουηδία είναι μία από τις 24 χώρες του ΟΟΣΑ όπου η τριτοβάθμια εκπαίδευση

³

<https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fpsyg.2022.959026/full#:~:text=China's%20education%20system%20has%20experienced,education%20system%20in%20the%20world>

είναι βασικός στόχος επίτευξης μεταξύ των ατόμων ηλικίας 25-34 ετών. Ενώ η δευτεροβάθμια εκπαίδευση θεωρείται συχνά ως ένα ελάχιστο προσόν για την επιτυχή συμμετοχή ενός ατόμου στην αγορά εργασίας⁴.

Αναφορικά με τη Ελλάδα, το 44% των ατόμων ηλικίας 25-34 ετών είχαν πτυχίο τριτοβάθμιας εκπαίδευσης το 2021 σε σύγκριση με 47% κατά μέσο όρο στις χώρες του ΟΟΣΑ. Παρ' όλο που η μισθολογική ανταπόδοση είναι χαμηλότερη σε σχέση με τις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες, μεταξύ 2000 και 2021, το ποσοστό των ατόμων ηλικίας 25-34 ετών με τριτοβάθμια εκπαίδευση αυξήθηκε, αν και με βραδύτερο ρυθμό σε σχέση με άλλες χώρες του ΟΟΣΑ, κατά 20 ποσοστιαίες μονάδες (από 24% το 2000 σε 44% το 2021). Είναι σημαντικό να αναφέρουμε πως στην Ελλάδα, το ποσοστό πτυχιούχων σε δημόσια ιδρύματα είναι ένα από τα υψηλότερα μεταξύ του ΟΟΣΑ και των χωρών εταίρων⁵.

1.5 Αποφάσεις, Όφελος και Κόστος

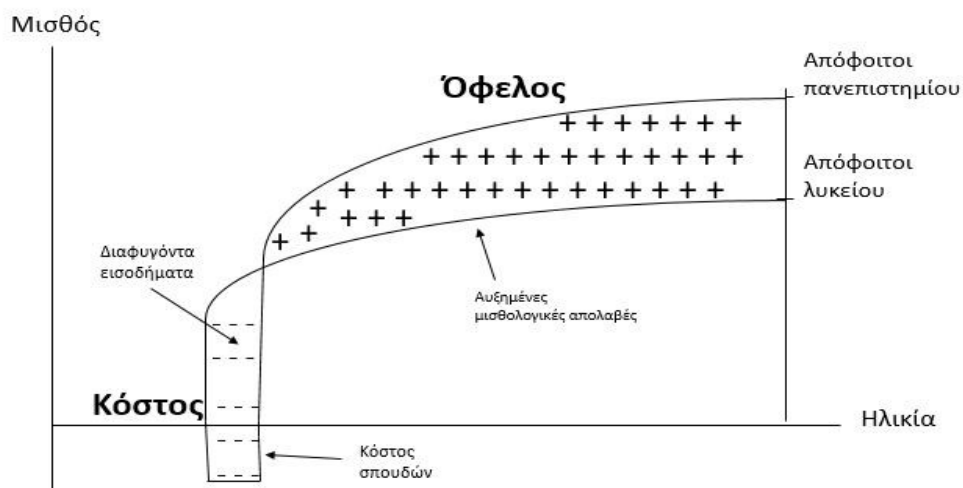
Οι τελειόφοιτοι μαθητές των Λυκείων, καλούνται να αποφασίσουν εάν θα συνεχίσουν την εκπαίδευσή τους ή εάν θα αρχίσουν να εργάζονται. Ένας από τους βασικούς παράγοντες σε αυτή τους την απόφαση είναι το οικονομικό όφελος αλλά και το κόστος σε περίπτωση που συνεχίσουν τις σπουδές τους. Όταν το όφελος υπερβίχει του συνολικού κόστους, η συνέχιση της εκπαίδευσης αποδεικνύεται επικερδής ή το αντίθετο όταν το συνολικό κόστος υπερβαίνει τα συνολικά οφέλη.

Στο παρακάτω σχεδιάγραμμα, το κόστος των σπουδών, όσο και τα διαφυγόντα κέρδη που θα μπορούσαν να προκύψουν κατά τη διάρκειά τους, είναι πολύ μικρότερα σε σχέση με το όφελος που προσφέρουν. Επιπλέον, παρατηρούμε πως ένας απόφοιτος Λυκείου έχει πολύ λιγότερες μισθολογικές απολαβές σε σχέση με κάποιον ο οποίος είναι πτυχιούχος τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

⁴ <https://www.oecd-ilibrary.org/sites/dc0f9e92-en/index.html?itemId=/content/component/dc0f9e92-en#:~:text=Sweden%20is%20one%20of%20the,for%20successful%20labour%20market%20participation.>

⁵

<https://gpseducation.oecd.org/CountryProfile?primaryCountry=GRC&treshold=10&topic=EO#:~:text=In%20Greece%2C%2044%25%20of%2025,on%20average%20across%20OECD%20countries.>

Γράφημα 4: Προφίλ Εισοδήματος- Ηλικίας Αποφοίτων

Πηγή: Κουτσαμπέλας, 2022

Είναι σημαντικό εδώ να σημειωθεί πως το κόστος της εκπαίδευσης χωρίζεται σε δύο βασικές κατηγορίες, το άμεσο και το έμμεσο. Τόσο το άμεσο κόστος όσο και το έμμεσο κόστος με τη σειρά τους χωρίζονται σε δύο υποκατηγορίες, αυτή του ιδιωτικού και εκείνη του κοινωνικού κόστους. Το ιδιωτικό άμεσο κόστος αφορά τυχόν δίδακτρα, βιβλία και υποστηρικτικό υλικό, τη διαμονή και τη μεταφορά του φοιτητή, και το έμμεσο ιδιωτικό κόστος αφορά στα διαφυγόντα κέρδη (σε περίπτωση που επιλέξει να σπουδάσει το άτομο χάνει την ευκαιρία να εργαστεί και άρα να αυξήσει τα εισοδήματά του) (Κουτσαμπέλας, 2022).

Θεωρητικά, τα παραπάνω είναι γνωστά στην ελληνική κοινωνία σε ένα πιο απλό και καθημερινό επίπεδο. Πολλές φορές έχουμε παρατηρήσει μαθητές να θέλουν να συνεχίσουν σε σπουδές μετά το Λύκειο έχοντας στο νου τους ένα καλύτερο μέλλον. Δεν έχουν όμως όλοι αυτή τη δυνατότητα και αυτό έγκειται κυρίως σε οικονομική δυσκολία των οικογενειών τους, οι οποίες δεν μπορούν να υποστηρίξουν τους μαθητές στην επιλογή συνέχισης των σπουδών.

Βεβαίως, δεν θα πρέπει μέσα σε αυτό το πλαίσιο να μη λάβουμε υπ' όψιν την παράμετρο της ικανότητας ενός ατόμου άσχετα από το επίπεδο εκπαίδευσής του. Έστω και αν μοιάζει ελαφρώς «ξένο» ως προς την ελληνική εργασιακή πραγματικότητα, η ικανότητά ενός ατόμου στην τέλεση της εργασίας του μπορεί να είναι τέτοια που να του αποφέρει υψηλές απολαβές.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 : ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ

Η περίπτωση των μαθητών στα ελληνικά σχολεία φαίνεται πως δεν έχει γίνει αντικείμενο έρευνας από πολλούς μελετητές, μιας και η αντίστοιχη βιβλιογραφία είναι πολύ περιορισμένη. Παρ' όλη όμως αυτή τη δυσκολία, σε αυτό το κεφάλαιο θα προσπαθήσουμε να εξετάσουμε τη σύνθετη σχέση μεταξύ των αποφάσεων των μαθητών σχετικά με την τριτοβάθμια εκπαίδευση, των ανισοτήτων μεταξύ των φύλων στην αγορά εργασίας και της θεμελιώδους σχέσης μεταξύ της εκπαίδευσης και των επιδόσεων στην αγορά εργασίας. Αντλώντας έμπνευση από τα έργα αξιόλογων μελετητών, όπως ο Becker, η Menon και ο Ψαχαρόπουλος, εξετάζουμε πώς οι οικονομικοί παράγοντες, τα κοινωνικά πρότυπα και οι ανισότητες μεταξύ των φύλων διασταυρώνονται και διαμορφώνουν τις εκπαιδευτικές επιλογές. Θα προσπαθήσουμε να αναδείξουμε τη σημασία μιας πολύπλευρης προσέγγισης για την αντιμετώπιση αυτών των ζητημάτων, ώστε να διασφαλιστεί η ικανοποίηση τόσο των ατομικών προσδοκιών όσο και της κοινωνικής ισότητας.

2.1 Γενικά στοιχεία

Η απόφαση να ακολουθήσει κάποιος την τριτοβάθμια εκπαίδευση σηματοδοτεί μια σημαντική καμπή στη ζωή του. Ωστόσο, η απόφαση αυτή δεν είναι καθόλου απλή, καθώς διαμορφώνεται από μια πολύπλευρη αλληλεπίδραση παραγόντων. Στο κεφάλαιο αυτό, έχει γίνει προσπάθεια διερεύνησης τριών κρίσιμων στοιχείων που ασκούν βαθιά επιρροή στις αποφάσεις αυτές: τις αναμενόμενες αποδόσεις των εκπαιδευτικών επενδύσεων, τις ανισότητες μεταξύ των φύλων στην αγορά εργασίας και την περίπλοκη σχέση μεταξύ της εκπαίδευσης και των επιδόσεων στην αγορά εργασίας. Βασιζόμενοι στην έρευνα κορυφαίων μελετητών, προσπαθήσαμε να εξετάσουμε πώς συνδέονται μεταξύ τους αυτά τα στοιχεία και αναζητούμε πιθανές παρεμβάσεις πολιτικής για τη βελτιστοποίηση των εκπαιδευτικών συστημάτων τόσο για την οικονομική ευημερία όσο και για την κοινωνική πρόοδο. Μια θεμελιώδης πτυχή που καθοδηγεί τους μαθητές στην επιδίωξή τους για τριτοβάθμια εκπαίδευση είναι η ορθολογική αξιολόγηση των αναμενόμενων αποδόσεων της εκπαιδευτικής τους επένδυσης. Σύμφωνα με τον Becker, οι μαθητές ξεκινούν ένα υπολογισμένο ταξίδι, σταθμίζοντας τις μελλοντικές δυνατότητες κέρδους, την εργασιακή ασφάλεια και τις 2προοπτικές επαγγελματικής ανάπτυξης που συνδέονται με την τριτοβάθμια

εκπαίδευση. Ωστόσο, αυτές οι οικονομικές εκτιμήσεις δεν υφίστανται μεμονωμένα. Είναι συνυφασμένες με τα κοινωνικά πρότυπα και τις προσδοκίες. Η οικογένεια, οι συνομήλικοι και οι πολιτιστικοί παράγοντες συμβάλλουν σημαντικά στον τρόπο με τον οποίο οι μαθητές αντιλαμβάνονται την αξία της εκπαίδευσης, επηρεάζοντας έτσι τις επιλογές τους. Επιπλέον, οι οικονομικές συνθήκες, τόσο οι τοπικές όσο και οι παγκόσμιες, διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στη διαμόρφωση των προσδοκιών. Οι διακυμάνσεις της αγοράς, οι απαιτήσεις της βιομηχανίας και η συνολική οικονομική σταθερότητα επηρεάζουν άμεσα τον τρόπο με τον οποίο οι μαθητές βλέπουν τις διάφορες εκπαιδευτικές διαδρομές, κατευθύνοντάς τους προς τομείς με υποσχόμενες προοπτικές σταδιοδρομίας. (Becker, 1964). Οι ανισότητες μεταξύ των φύλων στην αγορά εργασίας αποτελούν μια διαρκή πρόκληση που διαμορφώνει σημαντικά τις εκπαιδευτικές αποφάσεις των μαθητών. Η ύπαρξη του μισθολογικού χάσματος μεταξύ των φύλων, παρά την ίση πρόσβαση στην εκπαίδευση, έχει ως αποτέλεσμα αυτό που συχνά αναφέρεται ως "φόρος φύλου". Οι γυναίκες μπορεί να αντιλαμβάνονται χαμηλότερες οικονομικές αποδόσεις που συνδέονται με την τριτοβάθμια εκπαίδευση λόγω αυτού του μισθολογικού χάσματος, οδηγώντας τις ενδεχομένως σε τομείς που παραδοσιακά θεωρούνται "φιλικό προς τις γυναίκες", αλλά προσφέρουν μειωμένες οικονομικές απολαβές. Πέρα από τις μισθολογικές ανισότητες, οι περιορισμένες ευκαιρίες για επαγγελματική ανέλιξη επηρεάζουν περαιτέρω τις εκπαιδευτικές επιλογές των γυναικών, εγκλωβίζοντάς τις σε έναν κύκλο ανισότητας. Η αντιμετώπιση αυτών των ανισοτήτων απαιτεί παρεμβάσεις πολιτικής, συμπεριλαμβανομένων πρωτοβουλιών για ίσες αμοιβές και στήριξης των γυναικών σε ηγετικούς ρόλους. Η εκπαίδευση, ως δίοδος προς τις επιδόσεις στην αγορά εργασίας, διαδραματίζει επίσης ζωτικό ρόλο. Τα προγράμματα σπουδών πρέπει να ευθυγραμμίζονται με τις εξελισσόμενες ανάγκες του εργατικού δυναμικού, και ο ολοκληρωμένος επαγγελματικός προσανατολισμός είναι ζωτικής σημασίας για να κάνουν οι μαθητές τεκμηριωμένες επιλογές. Με την αντιμετώπιση των ανισοτήτων μεταξύ των φύλων, την ευθυγράμμιση της εκπαίδευσης με τις απαιτήσεις της αγοράς και την παροχή ισχυρού επαγγελματικού προσανατολισμού, τα εκπαιδευτικά συστήματα μπορούν να ενδυναμώσουν τα άτομα για επιτυχία σε μια ταχέως μεταβαλλόμενη αγορά εργασίας και να συμβάλουν σε μια πιο δίκαιη και αποτελεσματική κοινωνία. (Hatzidima, 1998).

2.2 Αναμενόμενη απόδοση των εκπαιδευτικών επενδύσεων

Στο σημερινό ταχέως εξελισσόμενο και ανταγωνιστικό κόσμο, η απόφαση για την τριτοβάθμια εκπαίδευση δεν λαμβάνεται ελαφρά τη καρδιά. Πρόκειται, στην ουσία, για μια επένδυση - μια επένδυση στο ανθρώπινο κεφάλαιο. Το θεμελιώδες έργο της θεωρίας του Becker για το ανθρώπινο κεφάλαιο παρέχει ένα πολύτιμο πλαίσιο για την κατανόηση του τρόπου με τον οποίο τα άτομα αξιολογούν τα πιθανά οφέλη της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Αυτή η ενότητα εμβαθύνει στους παράγοντες που διαμορφώνουν τις προσδοκίες των μαθητών για τις αποδόσεις των εκπαιδευτικών τους επενδύσεων, συμπεριλαμβανομένων των οικονομικών αποδόσεων, των κοινωνικών προτύπων και του οικονομικού πλαισίου (Becker, 1964).

2.2.1 Οικονομικές αποδόσεις: Ένας ορθολογικός υπολογισμός

Όπως αναφέρθηκε προηγουμένως, μία από τις κεντρικές αρχές της θεωρίας του Becker για το ανθρώπινο κεφάλαιο είναι ότι τα άτομα κάνουν ορθολογικούς υπολογισμούς όταν εξετάζουν το ενδεχόμενο της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Στον πυρήνα αυτών των υπολογισμών βρίσκονται οι οικονομικές αποδόσεις (Becker, 1964). Οι υποψήφιοι φοιτητές σταθμίζουν τις αναμενόμενες μελλοντικές δυνατότητες κέρδους που μπορεί να προσφέρει ένα πτυχίο τριτοβάθμιας εκπαίδευσης έναντι του κόστους και της επένδυσης χρόνου που απαιτείται για την εκπαίδευση. Ο υπολογισμός αυτός υπερβαίνει το άμεσο κόστος και εξετάζει τα μακροπρόθεσμα οικονομικά οφέλη.

- ❖ **Μελλοντικές δυνατότητες κέρδους:** Οι σπουδαστές γνωρίζουν πολύ καλά ότι η τριτοβάθμια εκπαίδευση μπορεί να επηρεάσει σημαντικά τις μελλοντικές τους δυνατότητες κέρδους. Μελέτες δείχνουν σταθερά ότι τα άτομα με υψηλότερα επίπεδα εκπαίδευσης τείνουν να κερδίζουν περισσότερα κατά τη διάρκεια της ζωής τους. Αυτή η συνειδητοποίηση οδηγεί συχνά στην απόφασή τους να επενδύσουν στην εκπαίδευση (Frank & Hovey, 2014).

2.2.2 Ασφάλεια εργασίας και επαγγελματική εξέλιξη

Η οικονομική πτυχή της εκπαίδευσης επεκτείνεται και στις εκτιμήσεις για την εργασιακή ασφάλεια και την ανάπτυξη της σταδιοδρομίας. Ένα υψηλότερο επίπεδο εκπαίδευσης μπορεί να οδηγήσει σε αυξημένη εργασιακή σταθερότητα και να ανοίξει πόρτες σε πιο προηγμένες ευκαιρίες σταδιοδρομίας. Αυτή η αντίληψη της αυξημένης

εργασιακής ασφάλειας και της ανοδικής κινητικότητας συμβάλλει στην ελκυστικότητα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (Menon, 2020).

2.2.3 Κοινωνικά πρότυπα: Η επιρροή της κουλτούρας και των προσδοκιών

Πέρα από τα οικονομικά οφέλη, οι εκπαιδευτικές αποφάσεις των μαθητών επηρεάζονται από τα κοινωνικά πρότυπα και τις προσδοκίες. Αυτές οι νόρμες είναι βαθιά ριζωμένες και διαμορφώνουν τις αντιλήψεις για την αξία της εκπαίδευσης.

- ❖ Πιέσεις από την οικογένεια και τους συνομηλίκους: Η οικογένεια διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στη διαμόρφωση των εκπαιδευτικών επιλογών. Οι προσδοκίες και οι φιλοδοξίες των γονέων για τα παιδιά τους συχνά επηρεάζουν την απόφαση να ακολουθήσουν την τριτοβάθμια εκπαίδευση. Οι πιέσεις των συνομηλίκων παίζουν επίσης ρόλο, καθώς οι μαθητές μπορεί να επηρεάζονται από τις εκπαιδευτικές πορείες που επιλέγουν οι φίλοι και οι συμμαθητές τους.
- ❖ Πολιτιστικές επιρροές: Οι ευρύτερες πολιτισμικές επιρροές, συμπεριλαμβανομένων των επικρατουσών στάσεων απέναντι στην εκπαίδευση, επηρεάζουν επίσης τη λήψη αποφάσεων. Σε ορισμένες κουλτούρες, η τριτοβάθμια εκπαίδευση έχει μεγάλη αξία και είναι αναμενόμενη, ενώ σε άλλες, η επαγγελματική ή τεχνική κατάρτιση μπορεί να έχει ίση ή και μεγαλύτερη αξία. (Psacharopoulos, 2002).

2.2.4 Οικονομικό πλαίσιο: Μεταβαλλόμενες ευκαιρίες

Το οικονομικό πλαίσιο, τόσο σε τοπικό όσο και σε παγκόσμιο επίπεδο, επηρεάζει σημαντικά τις προσδοκίες των μαθητών σχετικά με την απόδοση στην εκπαίδευση.

- ❖ Τοπικές οικονομικές συνθήκες: Η κατάσταση της τοπικής αγοράς εργασίας και οι ευρύτερες οικονομικές συνθήκες μπορούν να επηρεάσουν τις αποφάσεις. Σε περιόδους οικονομικής αβεβαιότητας ή υψηλής ανεργίας, η αντιλαμβανόμενη αξία της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης μπορεί να αυξηθεί, καθώς τα άτομα επιδιώκουν να ενισχύσουν την απασχολησιμότητά τους.
- ❖ Τάσεις του κλάδου: Οι αναδυόμενες βιομηχανικές τάσεις και οι τεχνολογικές εξελίξεις μπορούν επίσης να διαμορφώσουν τις επιλογές των μαθητών. Οι τομείς με υψηλή ζήτηση και δυνατότητες ανάπτυξης συχνά προσελκύουν περισσότερα άτομα.

- ❖ Παγκόσμιοι οικονομικοί παράγοντες: Στον σημερινό διασυνδεδεμένο κόσμο, οι παγκόσμιες οικονομικές τάσεις έχουν αλυσιδωτές επιπτώσεις. Οι μαθητές γνωρίζουν όλο και περισσότερο τον τρόπο που οι διεθνείς αγορές επηρεάζουν τις ευκαιρίες απασχόλησης, γεγονός που μπορεί να τους οδηγήσει στην επιλογή τομέων σπουδών που ευθυγραμμίζονται με την παγκόσμια ζήτηση (Menon, 2020).

Συνοψίζοντας, οι αποφάσεις των μαθητών σχετικά με την τριτοβάθμια εκπαίδευση είναι ορθολογικοί υπολογισμοί που σταθμίζουν τις αναμενόμενες οικονομικές απολαβές, την ασφάλεια της εργασίας και τις δυνατότητες επαγγελματικής εξέλιξης έναντι του κόστους και του χρόνου που απαιτείται για την εκπαίδευση. Οι υπολογισμοί αυτοί δεν γίνονται μεμονωμένα, αλλά επηρεάζονται βαθιά από τα κοινωνικά πρότυπα, τις οικογενειακές προσδοκίες και το επικρατούν οικονομικό πλαίσιο. Η απόφαση για επένδυση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση είναι μια σύνθετη αλληλεπίδραση του οικονομικού ορθολογισμού και των πολιτισμικών επιρροών.

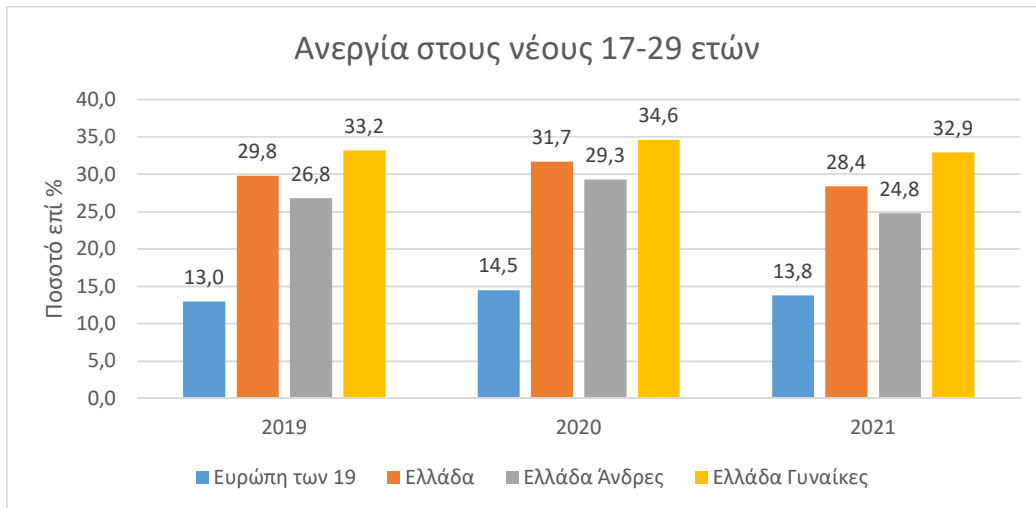
2.3 Η ανεργία στους νέους

Έχοντας αναφερθεί προηγουμένως στο οικονομικό πλαίσιο, το οποίο και αυτό με τη σειρά του επηρεάζει τους μαθητές στις αποφάσεις που θα πάρουν, προκύπτει ένα βασικό ερώτημα: τελικά αποδίδει πάντα η επένδυση στην εκπαίδευση μέσα στο πλαίσιο της ελληνικής πραγματικότητας;

2.3.1 Ποσοστά Ανεργίας Νέων

Κατά το προηγούμενο διάστημα έγιναν κάποιες ανακοινώσεις σχετικά με τη μείωση του συνολικού ποσοστού ανεργίας στην Ελλάδα. Παρ' όλη όμως αυτή την ένδειξη μείωσης, σύμφωνα με τις μετρήσεις της ΕΛΣΤΑΤ, τα ποσοστά ανεργίας στους νέους παραμένουν σε αρκετά υψηλά επίπεδα.

Σε ηλικίες μεταξύ 17 και 29 ετών το ποσοστό μπορεί ακόμα και να ξεπερνάει το 30% στις γυναίκες. Αυτός είναι ένας παράγοντας που οφείλουμε να εξετάσουμε ξεχωριστά, μιας και ο ρόλος του θεωρείται εξαιρετικά σημαντικός στην επαγγελματική κατεύθυνση που επιλέγει να ακολουθήσει κάποιος.

Γράφημα 5
Πηγή Eurostat (Επεξεργασία από τη συγγραφέα)

Στον πίνακα 1 παρατηρούμε τη μεγάλη διαφορά στη συνολική ανεργία που αφορά στις ηλικίες 17-29 ετών, ανάμεσα στο σύνολο των χωρών της Ευρωζώνης και στην Ελλάδα, κατά την τριετία 2019-2021. Το ποσοστό ανεργίας στην Ελλάδα είναι σχεδόν το διπλάσιο. Επιπλέον, ταυτόχρονα έχουμε αντιπαράβαση την ανεργία στην Ελλάδα μεταξύ ανδρών και γυναικών του συγκεκριμένου εύρους ηλικίας. Μπορούμε να πούμε πως δεν μας κάνει ιδιαίτερη εντύπωση το γεγονός πως η ανεργία στο γυναικείο φύλο είναι αρκετά υψηλότερη σε σχέση με εκείνο που αντιστοιχεί στους άνδρες.

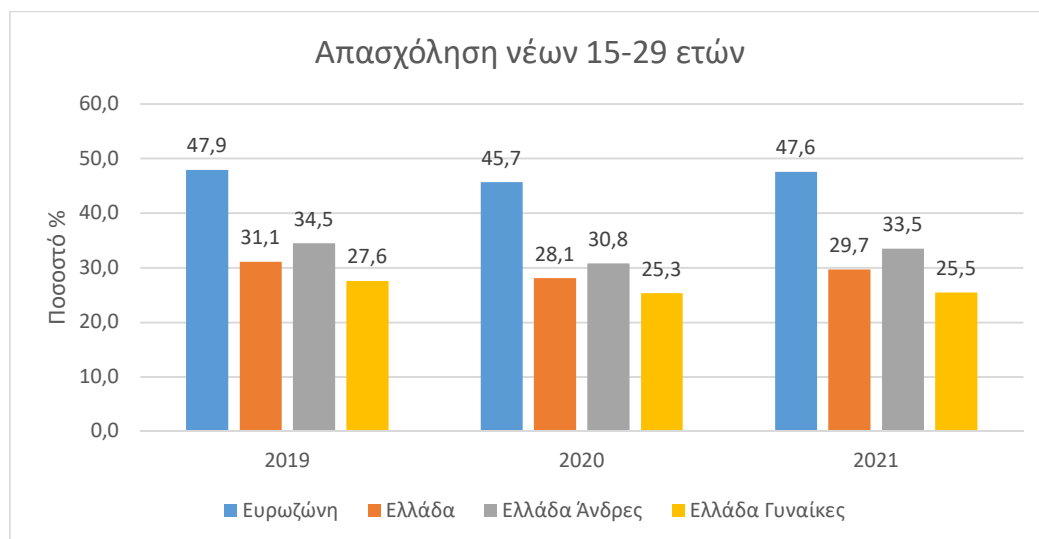
Κατά το έτος 2020, με την υγειονομική κρίση του Covid-19, παρατηρούμε επίσης πως υπάρχει αυξητική τάση στο σύνολο των ποσοστών. Παρ' όλα αυτά, η ανεργία στην Ευρωζώνη φαίνεται να συγκρατείται, εντυπωσιακά ίσως, στο ποσοστό του 14,5% έναντι του 13% της προηγούμενης χρονιάς. Στην Ελλάδα η αύξηση είναι ελαφρώς μεγαλύτερη, επιβαρύνοντας κατά 2,5% τους άνδρες και 1,4% στις γυναίκες.

Περνώντας στο έτος 2021, η υγειονομική κρίση παραμένει, έχει αρχίσει όμως η προσπάθεια για τον έλεγχό της με ποικίλες διαδικασίες. Και ενώ για κάποιες μικρότερες περιόδους επανέρχονται τα lockdowns, η αγορά δειλά-δειλά αρχίζει να επαναλειτουργεί και να προσπαθεί να σταθεί ξανά στα πόδια της. Εξ αιτίας αυτής της κατάστασης παρατηρούμε πως το ποσοστό ανεργίας υποχωρεί ελαφρώς κατά 0,7 μονάδες στην Ευρωζώνη και κατά 3,3 μονάδες στην Ελλάδα. Στην ανεργία που πλήττει τους άνδρες στην Ελλάδα η υποχώρηση φτάνει τις 4,5 μονάδες, ενώ αντίστοιχα στις γυναίκες παραμένει σε πολύ υψηλό επίπεδο με τη μείωση να φτάνει μόλις τη 1,7 μονάδα.

Θα πρέπει να αναφέρουμε εδώ πως η έλλειψη αξιοπρεπούς εργασίας σε νεαρή ηλικία, επηρεάζει τις μελλοντικές επαγγελματικές προοπτικές. Η σχέση μεταξύ του χαμηλού επιπέδου εκπαίδευσης, της ανεργίας των νέων και κατ' επέκταση του κοινωνικού αποκλεισμού θα μπορούσε να προσκαλέσει την περιθωριοποίηση του ατόμου ή ακόμα να αυξήσει τα επίπεδα βίας και εθισμών⁶.

2.3.2 Ποσοστά Απασχόλησης Νεών

Σε αντιδιαστολή με την ανεργία, σε αυτό το σημείο θα αναφερθούμε στο θέμα της απασχόλησης, συνεχίζοντας μέσα στο πλαίσιο που αφορά αποκλειστικά τους νέους. Αυτή η κατηγορία αφορά σε συνολικά ποσοστά απασχόλησης, είτε αυτή είναι πλήρης, είτε μερική, είτε κάποιας άλλης μορφής, σε άτομα από 15 έως 29 ετών.

Γράφημα 6
Πηγή: Eurostat (Επεξεργασία από τη συγγραφέα)

Με μία γρήγορη ματιά, αυτό που είναι εμφανές για ακόμα μία φορά, είναι πως ενώ στην Ευρωζώνη η συνολική απασχόληση αγγίζει το 50%, στην Ελλάδα η κατάσταση είναι πιο δύσκολη. Παρατηρούμε πως με την εμφάνιση της υγειονομικής κρίσης η απασχόληση μειώνεται (όπως είδαμε προηγουμένως τα ποσοστά ανεργίας αυξήθηκαν) και μέχρι και το έτος 2021 δεν επανέρχεται στα προ-Covid επίπεδα. Η απασχόληση στην Ελλάδα δυσκολεύει και για το ανδρικό φύλο κατά το έτος 2020, χωρίς βέβαια να

⁶ https://www.inegsee.gr/wp-content/uploads/2021/03/MELETH_THESSALIA_NEETS_INE-GSEE.pdf (σελ 199)

επηρεάζει ιδιαίτερα τη διαφορά που υπάρχει με το γυναικείο φύλο. Για ακόμη μία φορά αποτυπώνεται πως οι Ελληνίδες μένουν πίσω στην αγορά εργασίας, καθώς σχεδόν μόλις μία στις τέσσερις φαίνεται πως απασχολείται (τουλάχιστον σε νόμιμο επίπεδο). Το 2021, και ενώ έχει αρχίσει η προσπάθεια ώστε η υγειονομική κρίση να μπορέσει να περιοριστεί κατά το μέγιστο δυνατό, η γυναικεία απασχολησιμότητα παραμένει σχεδόν στα ίδια επίπεδα με την προηγούμενη χρονιά, η οποία ήταν και η πιο δύσκολη.

Σε αυτό το σημείο λοιπόν προκύπτουν δύο βασικά ερωτήματα:

- α) πώς μέσα από αυτή την εικόνα της Ελληνικής πραγματικότητας μπορεί ένας νέος άνθρωπος, ο οποίος μόλις τελείωσε το Λύκειο, να μπορέσει να αποφασίσει για την επαγγελματική πορεία την οποία θα επιλέξει και
- β) πώς η βασική εκπαίδευση θα μπορούσε να προετοιμάσει τον απόφοιτο για την ένταξή του στην αγορά εργασίας;

Σίγουρα τα νούμερα μπορούν να απογοητεύσουν, ταυτόχρονα όμως μπορούν να κινητοποιήσουν κάποιον ώστε να αποφασίσει να επενδύσει στην επιπλέον εκπαίδευσή του ώστε να καταφέρει όχι μόνο να επιβιώσει αλλά και να έχει καλύτερες οικονομικές απολαβές. Βεβαίως, θα πρέπει να λάβουμε υπ' όψιν μας πως η σύνδεση εκπαίδευσης-αγοράς εργασίας, μιλώντας πάντα για τα ελληνικά δεδομένα, ακόμη βρίσκεται σε αρχικό στάδιο, με το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων τα τελευταία έτη να κάνει μία μεγαλύτερη προσπάθεια στο να μειώσει το χάσμα που υπάρχει μεταξύ των δύο.

2.4 Ανισότητες μεταξύ των φύλων στην αγορά εργασίας

Βασιζόμενοι στην αποτύπωση των προηγούμενων διαγραμμάτων, παρατηρούμε πως η σκληρή πραγματικότητα των ανισοτήτων μεταξύ των φύλων στην αγορά εργασίας είναι ένας κρίσιμος παράγοντας που επηρεάζει άμεσα τις εκπαιδευτικές αποφάσεις των μαθητών. Οι έρευνες των Menon και Ψαχαρόπουλου υπογραμμίζουν πως αυτές οι ανισότητες δημιουργούν έναν "φόρο φύλου", επηρεάζοντας τις εκπαιδευτικές επενδύσεις των γυναικών και διαιωνίζοντας τους κύκλους ανισοτήτων.

2.4.1 Μισθολογικές ανισότητες: Η άνιση αμοιβή παραμένει

Μια από τις πιο κραυγαλέες εκδηλώσεις της ανισότητας των φύλων στην αγορά εργασίας είναι οι μισθολογικές διαφορές. Οι γυναίκες εξακολουθούν να κερδίζουν λιγότερα από τους άνδρες συναδέλφους τους για παρόμοια εργασία. Αυτό το μισθολογικό χάσμα έχει βαθιές συνέπειες ιδίως για τις γυναίκες, καθώς αξιολογούν τις πιθανές αποδόσεις των εκπαιδευτικών τους επενδύσεων.

Συγκεκριμένα οι γυναίκες, έχοντας επίγνωση του μισθολογικού χάσματος, μπορεί να τείνουν να επιλέγουν τομείς σπουδών που θεωρούν ότι προσφέρουν μεγαλύτερες δυνατότητες κέρδους. Αυτό οδηγεί συχνά σε ανισότητες μεταξύ των δύο φύλων στις εκπαιδευτικές επιλογές, με άνδρες και γυναίκες να εισέρχονται δυσανάλογα σε διαφορετικούς τομείς. (Menon, 2020).

2.4.2 Επαγγελματική ανέλιξη: Περιορισμένες ευκαιρίες για τις γυναίκες

Πέρα από τις μισθολογικές ανισότητες, οι γυναίκες αντιμετωπίζουν επίσης περιορισμένες ευκαιρίες για επαγγελματική ανέλιξη. Οι γυάλινες οροφές και οι προκαταλήψεις λόγω φύλου σε ηγετικές θέσεις μπορεί να εμποδίσουν την πρόδό τους. Καθώς οι μαθητές μελετούν την εκπαιδευτική τους πορεία, μπορεί να συνυπολογίσουν αυτά τα εμπόδια στην επαγγελματική εξέλιξη, επηρεάζοντας έτσι τις επιλογές τους.

Επιπτώσεις στις εκπαιδευτικές επενδύσεις: Ο φόρος φύλου στην αγορά εργασίας δημιουργεί ένα δίλημμα στις γυναίκες. Ενώ επιδιώκουν την τριτοβάθμια εκπαίδευση ως μέσο ανοδικής κινητικότητας, μπορεί να αναγκαστούν να επιλέξουν τομείς που παραδοσιακά θεωρούνται πιο "φιλικό προς τις γυναίκες", αλλά μπορεί να προσφέρουν χαμηλότερες οικονομικές απολαβές. Αυτό διαιωνίζει τις οικονομικές ανισότητες με βάση το φύλο (Menon, 2008).

2.4.3 Παρεμβάσεις πολιτικής: Η πορεία προς την ισότητα

Η αντιμετώπιση των ανισοτήτων μεταξύ των φύλων στην αγορά εργασίας είναι μια πολύπλευρη πρόκληση που απαιτεί στοχευμένες παρεμβάσεις πολιτικής όπως:

- ❖ Πρωτοβουλίες για την ισότητα των αμοιβών: Η εφαρμογή και η επιβολή μέτρων ίσης αμοιβής για ίση εργασία μπορεί να συμβάλει στη μείωση των μισθολογικών ανισοτήτων. Η νομοθεσία που επιβάλλει τη διαφάνεια των

αμοιβών μπορεί να ρίξει φως στις μισθολογικές διαφορές και να προτρέψει σε διορθωτικές ενέργειες.

- ❖ Σπάσιμο των γυάλινων οροφών: Η ενθάρρυνση και η υποστήριξη της ηγεσίας και της επαγγελματικής εξέλιξης των γυναικών είναι απαραίτητη. Αυτό περιλαμβάνει προγράμματα καθοδήγησης, εκπαίδευση σε θέματα ηγεσίας και πολιτικές στο χώρο εργασίας που προωθούν την ποικιλομορφία και την ενσωμάτωση.
- ❖ Εκπαιδευτική προβολή: Τα εκπαιδευτικά ιδρύματα και οι σύμβουλοι επαγγελματικού προσανατολισμού διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στην κατεύθυνση των μαθητών προς ποικίλους τομείς σπουδών, στην άρση των στερεοτύπων φύλου και στην ενθάρρυνση των γυναικών να διερευνήσουν ένα ευρύ φάσμα επιλογών σταδιοδρομίας.
- ❖ Οι ανισότητες μεταξύ των φύλων στην αγορά εργασίας δημιουργούν ένα τρομερό εμπόδιο που επηρεάζει τις εκπαιδευτικές επιλογές των μαθητών, ιδίως των γυναικών. Οι άνισες αμοιβές και οι περιορισμένες ευκαιρίες επαγγελματικής εξέλιξης διαμορφώνουν την αντιληπτή απόδοση της εκπαιδευτικής επένδυσης, κατευθύνοντας τις γυναίκες σε ορισμένους τομείς και διαιωνίζοντας τις οικονομικές ανισότητες που βασίζονται στο φύλο. Η αντιμετώπιση αυτών των ανισοτήτων απαιτεί μια συντονισμένη προσπάθεια μέσω πολιτικών παρεμβάσεων και εκπαιδευτικών πρωτοβουλιών για την προώθηση της ισότητας στην αγορά εργασίας. (Psacharopoulos, 2002).

2.5 Η εκπαίδευση ως δίοδος προς τις επιδόσεις στην αγορά εργασίας

Ο καθοριστικός ρόλος της εκπαίδευσης ως οδού προς τις επιδόσεις στην αγορά εργασίας δεν μπορεί να υπερεκτιμηθεί. Οι μαθητές αντιλαμβάνονται την εκπαίδευση ως επένδυση που ενισχύει την απασχολησιμότητα και τις εισοδηματικές τους δυνατότητες. Αυτή η ενότητα διερευνά πώς η ευθυγράμμιση μεταξύ των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων και των απαιτήσεων της αγοράς εργασίας επηρεάζει αυτή τη σχέση. (Frank & Hovey, 2014).

2.5.1 Συνάφεια του προγράμματος σπουδών

Η συνάφεια των εκπαιδευτικών προγραμμάτων σπουδών με τις ανάγκες της αγοράς είναι υψίστης σημασίας. Όταν τα εκπαιδευτικά προγράμματα συγχρονίζονται με τις

απαιτήσεις της αγοράς εργασίας, οι σπουδαστές προετοιμάζονται καλύτερα για το εργατικό δυναμικό.

- ❖ Αντιστοιχία και υποαπασχόληση: Η αποσύνδεση μεταξύ του τι προσφέρουν τα σχολεία και του τι απαιτεί η αγορά εργασίας μπορεί να οδηγήσει σε υποαπασχόληση, όπου τα άτομα βρίσκονται σε θέσεις εργασίας που δεν αξιοποιούν πλήρως την εκπαίδευση και τις δεξιότητές τους. Αυτό μπορεί να οδηγήσει σε απογοήτευση και χαμηλότερη απόδοση της απόδοσης της εκπαίδευσης.
- ❖ Βεβαίως, για να είμαστε ακριβείς, αυτό ελλοχεύει και τον κίνδυνο της «κονσερβοποίησης». Δεν μπορούν όλοι να ακολουθήσουν μόνο τις ανάγκες της αγοράς. Η αγορά μπορεί να έχει ανάγκες για παράδειγμα από εργατικό δυναμικό παραγωγής, ή από διοικητικά στελέχη αλλά έτσι αποκλείονται τα talέντα που μπορεί να διαθέτει κάποιος, όπως για παράδειγμα σε τέχνες ή σε γεωργικές εργασίες.

2.5.2 Επαγγελματική καθοδήγηση: Επιλογές για την επιτυχία

Ο ολοκληρωμένος επαγγελματικός προσανατολισμός συμβάλλει καθοριστικά στο να βοηθηθούν οι σπουδαστές να κάνουν τεκμηριωμένες επιλογές ευθυγραμμισμένες με τα ενδιαφέροντά τους και την οικονομική πραγματικότητα. Όταν οι μαθητές έχουν καθοδήγηση που λαμβάνει υπ' όψιν τόσο τις φιλοδοξίες τους όσο και τις συνθήκες της αγοράς εργασίας, είναι πιθανότερο να κάνουν επιλογές που βελτιστοποιούν την εκπαιδευτική τους επένδυση. (Λαλιώτη, 2019).

2.5.3 Ολιστική προσέγγιση εκπαιδευτικής πολιτικής

Η σχέση μεταξύ της εκπαίδευσης και των επιδόσεων στην αγορά εργασίας έχει βαθιές επιπτώσεις στην πολιτική. Για να μεγιστοποιηθεί η απόδοση στην εκπαίδευση, οι υπεύθυνοι χάραξης της αντίστοιχης πολιτικής πρέπει να υιοθετήσουν μια ολιστική προσέγγιση.

- ❖ Εκπαιδευτικά συστήματα που ανταποκρίνονται στην αγορά: Τα εκπαιδευτικά ιδρύματα θα πρέπει να προσαρμόζουν τα προγράμματα σπουδών τους ώστε να ανταποκρίνονται στις εξελισσόμενες ανάγκες της αγοράς εργασίας. Η συνεργασία μεταξύ εκπαιδευτικών και ηγετών των διάφορων επαγγελματικών κλάδων μπορεί να διευκολύνει αυτή την ευθυγράμμιση. (Hatzidima, 1998).

2.6 Ανακεφαλαίωση – Συμπεράσματα

Σε αυτή την ολοκληρωμένη διερεύνηση των αποφάσεων των μαθητών σχετικά με την τριτοβάθμια εκπαίδευση, των ανισοτήτων μεταξύ των φύλων στην αγορά εργασίας και της περίπλοκης σχέσης μεταξύ εκπαίδευσης και επιδόσεων στην αγορά εργασίας, επιχειρήσαμε να εισέλθουμε σε ένα πολύπλοκο και πολύπλευρο τοπίο. Έγινε προσπάθεια να δοθεί έμφαση στη σημασία της υιοθέτησης μιας ολοκληρωμένης, τεκμηριωμένης πολιτικής προσέγγισης.

Επανειλημμένα, τονίστηκε η επιτακτική ανάγκη για εκπαιδευτικά συστήματα που όχι μόνο μεταδίδουν γνώσεις και δεξιότητες αλλά και ενδυναμώνουν τους μαθητές να λαμβάνουν τεκμηριωμένες αποφάσεις σχετικά με την εκπαιδευτική τους πορεία και τη μελλοντική τους σταδιοδρομία. Για το σκοπό αυτό, η αντιμετώπιση των ανισοτήτων μεταξύ των φύλων, η ευθυγράμμιση (εντός λογικού πλαισίου) των εκπαιδευτικών προγραμμάτων με τις απαιτήσεις της αγοράς και η εξασφάλιση ισότιμης πρόσβασης στις ευκαιρίες καθίστανται κεντρικές αρχές για τη βελτιστοποίηση της απόδοσης της εκπαίδευσης για όλους. Με τον τρόπο αυτό, μπορούμε να συμβάλουμε αποτελεσματικά σε μια αγορά εργασίας που θα είναι τόσο πιο δίκαιη όσο και πιο αποδοτική. στον πυρήνα της διερεύνησής μας βρίσκεται η περίπλοκη διαδικασία των αποφάσεων των μαθητών σχετικά με την τριτοβάθμια εκπαίδευση. Αυτή η κομβική καμπή στη ζωή ενός ατόμου επηρεάζεται βαθιά από ένα πλήθος παραγόντων, καθένας από τους οποίους συμβάλλει στο σύνθετο μωσαϊκό των επιλογών. Μια κεντρική συνιστώσα, όπως διακρινίζεται από τη θεωρία του Becker, είναι η ορθολογική αξιολόγηση των αναμενόμενων αποδόσεων της επένδυσης στην εκπαίδευση. Εδώ, οι μαθητές συμμετέχουν σε μια υπολογισμένη αξιολόγηση των μελλοντικών δυνατοτήτων κέρδους, της ασφάλειας της εργασίας και των προοπτικών επαγγελματικής εξέλιξης που συνδέονται με την απόκτηση πτυχίου τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Ωστόσο, αυτές οι οικονομικές εκτιμήσεις δεν λειτουργούν μεμονωμένα. Είναι συνυφασμένες με τα κοινωνικά πρότυπα και τις προσδοκίες, υφαίνοντας έναν πολύπλοκο ιστό επιρροών. Η οικογένεια, οι συνομήλικοι και οι πολιτιστικοί παράγοντες έχουν σημασία για τη διαμόρφωση των αντιλήψεων των μαθητών σχετικά με την αξία της εκπαίδευσης. Το οικονομικό πλαίσιο, τόσο σε τοπικό όσο και σε παγκόσμιο επίπεδο, περιπλέκει περαιτέρω τη διαδικασία λήψης αποφάσεων. Οι διακυμάνσεις της αγοράς, οι αλλαγές στις απαιτήσεις της βιομηχανίας και το γενικότερο οικονομικό κλίμα ασκούν άμεσο αντίκτυπο στον τρόπο με τον οποίο οι

μαθητές αντιλαμβάνονται την αξία των διαφόρων εκπαιδευτικών διαδρομών. Οι οικονομικές συνθήκες μπορεί να στρέψουν τους μαθητές προς τομείς που έχουν σήμερα υψηλή ζήτηση ή προσφέρουν πιο ελπιδοφόρες προοπτικές σταδιοδρομίας. Έτσι, είναι προφανές ότι οι εκπαιδευτικές αποφάσεις δεν λαμβάνονται μεμονωμένα, αλλά είναι βαθιά συνυφασμένες με ένα πλέγμα επιρροών που συλλογικά διαμορφώνουν τις επιλογές που κάνουν οι μαθητές σχετικά με την εκπαιδευτική τους πορεία.

Μια θεμελιώδης και επίμονη πρόκληση που ενσωματώνεται στην αγορά εργασίας είναι η ανισότητα των φύλων, ένα κρίσιμο στοιχείο που διαμορφώνει σημαντικά τις εκπαιδευτικές αποφάσεις των μαθητών. Όπως καταδεικνύεται από το μισθολογικό χάσμα μεταξύ των δύο φύλων, οι ανισότητες μεταξύ των δύο φύλων συμβάλλουν σε αυτό που συνήθως αναφέρεται ως "φόρος φύλου" που βιώνουν οι γυναίκες. Παρά την ίση πρόσβαση στην εκπαίδευση, οι γυναίκες συχνά βρίσκονται να κερδίζουν λιγότερα από τους άνδρες συναδέλφους τους για ισοδύναμη εργασία. Αυτό το μισθολογικό χάσμα όχι μόνο διαιωνίζει τις οικονομικές ανισότητες, αλλά επηρεάζει επίσης βαθύτατα τις αντιλήψεις των γυναικών σχετικά με τις οικονομικές αποδόσεις που συνδέονται με την τριτοβάθμια εκπαίδευση. Κατά συνέπεια, οι γυναίκες μπορεί να κλίνουν προς τομείς που παραδοσιακά θεωρούνται "φιλικόι προς τις γυναίκες", αλλά τείνουν να προσφέρουν χαμηλότερες οικονομικές απολαβές. Ωστόσο, οι επιπτώσεις των ανισοτήτων μεταξύ των φύλων επεκτείνονται πέρα από τις μισθολογικές ανισότητες. Οι γυναίκες αντιμετωπίζουν επίσης περιορισμένες ευκαιρίες για επαγγελματική ανέλιξη, ένα συστημικό ζήτημα που επηρεάζει περαιτέρω τις εκπαιδευτικές τους αποφάσεις. Συχνά, μπορεί να επιλέγουν τομείς που ευθυγραμμίζονται με τους παραδοσιακούς ρόλους των φύλων, αλλά προσφέρουν περιορισμένες δυνατότητες επαγγελματικής εξέλιξης. Αυτές οι ανισότητες με βάση το φύλο στην αγορά εργασίας δημιουργούν έναν κύκλο ανισότητας, όπου οι εκπαιδευτικές επενδύσεις των γυναικών αποφέρουν συχνά χαμηλότερες αποδόσεις σε σύγκριση με τους άνδρες. Οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής πρέπει να αναλάβουν ενεργό ρόλο στην εφαρμογή τεκμηριωμένων παρεμβάσεων για την άρση των εμποδίων που εμποδίζουν την πρόσβαση των γυναικών σε υψηλόμισθες θέσεις και ευκαιρίες επαγγελματικής εξέλιξης. Οι παρεμβάσεις αυτές περιλαμβάνουν ένα φάσμα στρατηγικών, συμπεριλαμβανομένων, μεταξύ άλλων, πρωτοβουλιών για ίσες αμοιβές, υποστήριξης των γυναικών σε ηγετικούς ρόλους και πρωτοβουλιών που αποσκοπούν

στην άρση των προκαταλήψεων λόγω φύλου στις διαδικασίες πρόσληψης και προαγωγής.

Η εκπαίδευση, ωστόσο, δεν στέκεται μακριά από αυτή τη συζήτηση. Αναλαμβάνει κεντρικό ρόλο ως οδός προς την απόδοση στην αγορά εργασίας. Για να είναι αποτελεσματική αυτή η πορεία, τα εκπαιδευτικά προγράμματα πρέπει να ευθυγραμμίζονται με τις εξελισσόμενες ανάγκες του εργατικού δυναμικού. Τα εκπαιδευτικά ιδρύματα φέρουν την ευθύνη της επικαιροποίησης των προσφερόμενων μαθημάτων, ώστε να διασφαλίζεται ότι οι απόφοιτοι είναι εφοδιασμένοι με τις δεξιότητες και τις γνώσεις που απαιτούνται στην αγορά εργασίας. Ο ολοκληρωμένος επαγγελματικός προσανατολισμός αναδεικνύεται επίσης ως κρίσιμη πτυχή του ρόλου της εκπαίδευσης στην απόδοση της αγοράς εργασίας. Οι μαθητές επωφελούνται πάρα πολύ από την καθοδήγηση που τους βοηθά να κάνουν συνειδητές επιλογές σχετικά με την εκπαιδευτική τους πορεία και τη μελλοντική τους σταδιοδρομία. Η συμβουλευτική σταδιοδρομίας, η πρακτική άσκηση και η έκθεση σε πραγματικές επαγγελματικές συνθήκες μπορούν να βοηθήσουν τους μαθητές να ευθυγραμμίσουν την εκπαίδευσή τους με τους επαγγελματικούς τους στόχους.

Εν κατακλείδι, αυτή η ολοκληρωμένη διερεύνηση των αποφάσεων των μαθητών, των ανισοτήτων μεταξύ των φύλων στην αγορά εργασίας και της συμβιωτικής σχέσης μεταξύ της εκπαίδευσης και των επιδόσεων στην αγορά εργασίας υπογραμμίζει την πολύπλευρη φύση αυτών των ζητημάτων. Η περίπλοκη αλληλεπίδραση μεταξύ αυτών των στοιχείων αποκαλύπτει ότι οι αποφάσεις μερίδας μαθητών δεν λαμβάνονται *έλαφρά τή καρδιά*, αλλά είναι βαθιά συνυφασμένες με ευρύτερες κοινωνικές δυναμικές. Κατά συνέπεια, μια προσέγγιση ολιστική και χωρίς αποκλεισμούς καθίσταται επιτακτική για την προώθηση τόσο της ατομικής επιτυχίας όσο και της κοινωνικής προόδου. Με την αντιμετώπιση των ανισοτήτων μεταξύ των φύλων, την ευθυγράμμιση των εκπαιδευτικών προγραμμάτων με τις απαιτήσεις της αγοράς και την παροχή ολοκληρωμένης επαγγελματικής καθοδήγησης, τα εκπαιδευτικά συστήματα μπορούν να ενδυναμώσουν τα άτομα για επιτυχία σε μια ταχέως μεταβαλλόμενη αγορά εργασίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Η παρούσα έρευνα επιδιώκει να διερευνήσει τις προσδοκίες των τελειόφοιτων μαθητών Λυκείου από την αγορά εργασίας, είτε σκοπεύουν να εισέλθουν σε αυτή αμέσως μετά το τέλος του Λυκείου, είτε μετά από τις σπουδές τους στην Τριτοβάθμια ή Μεταδευτεροβάθμια εκπαίδευση. Για να επιτευχθούν οι στόχοι της η έρευνα σχεδιάστηκε στη συλλογή και ανάλυση ποσοτικών δεδομένων.

Το δείγμα αποτελείται από 100 μαθητές (52 κορίτσια και 48 αγόρια) της Β' και Γ' τάξης Γενικών, Επαγγελματικών και Ιδιωτικών Λυκείων στην περιοχή της Αργολίδας και της Κορινθίας. Αυτή η ποικιλία πηγάζει από διάφορα εκπαιδευτικά και οικογενειακά περιβάλλοντα και θεωρείται αντιπροσωπευτική του ερευνητικού πληθυσμού που μας ενδιαφέρει.

Το ερωτηματολόγιο συντάχθηκε και διανεμήθηκε στους μαθητές μέσω της πλατφόρμας Google Forms, επιτρέποντας την άμεση αλλά και ταυτόχρονα ανώνυμη συλλογή των απαντήσεων. Η ανωνυμία των απαντήσεων των μαθητών ήταν απόλυτα εξασφαλισμένη και δεν συλλέχθηκε καμία προσωπική πληροφορία πέραν των απαντήσεών τους. Αυτό εξασφαλίζει τον σεβασμό της ιδιωτικής τους ζωής και των προσωπικών τους δεδομένων.

Το ερωτηματολόγιο περιλάμβανε τόσο κλειστού όσο και ανοιχτού τύπου ερωτήσεις, με κάποιες από τις οποίες να αποτυπώνονται σε τετράβαθμες και πεντάβαθμες κλίμακες μέτρησης Likert.

Επιπλέον, χωρίστηκε σε δύο κατευθύνσεις, ανάλογα με την επιλογή του μαθητή να εισαχθεί αμέσως στην αγορά εργασίας ή να συνεχίσει τις σπουδές του. Αυτή η διάκριση επέτρεψε τη συγκριτική ανάλυση των απαντήσεων που δόθηκαν και από τις δύο ομάδες που διαμορφώθηκαν.

Η περιγραφική στατιστική ανάλυση χρησιμοποιήθηκε για να αναλυθούν τα δεδομένα και να παρουσιαστούν σε πίνακες τόσο μέσα από τα αποτελέσματα της πλατφόρμας Google Forms όσο και μέσω του προγράμματος SPSS. Αυτό επέτρεψε την ανάλυση της σχέσης μεταξύ διαφόρων παραγόντων και την ανάδειξη στατιστικών συσχετίσεων. Επιπλέον, μέσα από αυτή την έρευνα έγινε προσπάθεια να αναδειχθούν κάποια ποιοτικά αποτελέσματα πέρα από τα ποσοτικά δεδομένα, δίνοντας έτσι βάθος στην κατανόηση των προσδοκιών των μαθητών.

Συνολικά, η μεθοδολογία που χρησιμοποιήθηκε στην παρούσα έρευνα είναι σχεδιασμένη για να μία παρέχει ολοκληρωμένη και ενδεδειγμένη ανάλυση των προσδοκιών των τελειόφοιτων μαθητών από την αγορά εργασίας. Η χρήση διαφορετικών μεθόδων συλλογής και ανάλυσης δεδομένων ενισχύει την αξιοπιστία και την εγκυρότητα της έρευνας.

Ο πολυδιάστατος χαρακτήρας της συγκεκριμένης έρευνας και η προσέγγιση που ακολουθήθηκε κατά τη συλλογή, ανάλυση και ερμηνεία των δεδομένων που συγκεντρώθηκαν αναδεικνύονται μέσα από τα αποτελέσματά της, τα οποία με τη σειρά τους εγείρουν νέα ερωτήματα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 : ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Σε αυτό το κεφάλαιο παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της έρευνας. Πρώτα παρουσιάζονται κάποια από τα αποτελέσματα που αφορούν την ομάδα των μαθητών που επέλεξαν να εργαστούν αμέσως μετά το Λύκειο. Στη συνέχεια εκτίθενται κάποια από τα αποτελέσματα των μαθητών που επέλεξαν να συνεχίσουν τις σπουδές τους και τέλος γίνεται μία σύγκριση κάποιων επιπλέον αποτελεσμάτων, κοινών ερωτήσεων, μεταξύ των δύο ομάδων που έχουν διαμορφωθεί.

Ο σχεδιασμός του ερωτηματολογίου δεν επιτρέπει να πραγματοποιηθούν ποσοτικές συσχετίσεις μιας και οι περισσότερες ερωτήσεις είναι ανοιχτού τύπου.

Δόθηκε η ευχέρεια στους μαθητές να μπορούν να συμπληρώσουν οι ίδιοι πολλές από τις απαντήσεις των ερωτήσεων βάσει των δικών τους, ιδιαίτερων δεδομένων.

Για αυτό το λόγο έχει γίνει μία προσπάθεια να παραχθούν κάποια συγκριτικά αποτελέσματα μέσω του προγράμματος SPSS με τη μέθοδο των πινάκων διπλής εισόδου (two way tables). Αυτού του είδους τα αποτελέσματα, όπου ήταν δυνατό να αποτυπωθούν, θα παρατίθενται μαζί με τα αποτελέσματα από το Google Forms.

4.1 Επιλογή Εργασίας

Σύμφωνα με τα ευρήματα της συγκεκριμένης έρευνας, παρατηρούμε πως 11% των μαθητών (αναλυτικότερα: 7 αγόρια και 4 κορίτσια) έχει αποφασίσει να εργαστεί μόλις τελειώσει το Λύκειο.

Πρόκειται για μαθητές που φοιτούν σε Επαγγελματικό Λύκειο σε ποσοστό (επί του συνόλου τους 11%) 81,82%, σε Γενικό Λύκειο 9,09% αλλά και σε Ιδιωτικό Λύκειο στο 9,09%, που στην πλειοψηφία τους ο Μ.Ο. βαθμολογίας τους κυμαίνεται μεταξύ 16 και 18. Ενώ τα αποτελέσματα του ελέγχου Chi square δείχνουν ότι δεν υπάρχει σχέση μεταξύ του φύλου και της απόφασης συνέχισης ή όχι των σπουδών.

Μετά από την αποφοίτησή σου θα συνεχίσεις τις σπουδές ή θα ξεκινήσεις να ψάχνεις για εργασία; * Φύλο

Crosstabulation

% within Φύλο

		Φύλο		Total
		Αγόρι	Κορίτσι	
Μετά από την αποφοίτησή σου θα	Θέλω να εργαστώ	14.6%	7.7%	11.0%
συνεχίσεις τις σπουδές ή θα	Θέλω να συνεχίσω τις σπουδές	85.4%	92.3%	89.0%
ξεκινήσεις να ψάχνεις για εργασία;				
Total		100.0%	100.0%	100.0%

Chi-Square Tests^c

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	1.211 ^a	1	.271	.345	.218
Continuity Correction ^b	.609	1	.435		
Likelihood Ratio	1.220	1	.269	.345	.218
Fisher's Exact Test				.345	.218
N of Valid Cases	100				

a. 0 cells (0.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 5.28.

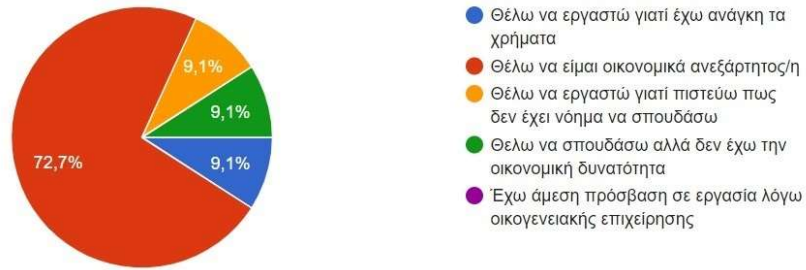
b. Computed only for a 2x2 table

c. For 2x2 crosstabulation, exact results are provided instead of Monte Carlo results.

Πίνακας 1: Επιλογή σπουδών ή εργασίας ανά φύλο

Στο ερωτηματολόγιο που τους δόθηκε, οι μαθητές ρωτήθηκαν για ποιο λόγο επιλέγουν να εργαστούν. Στο παρακάτω διάγραμμα παρατηρούμε πως στην πλειοψηφία τους εκφράζουν την ανάγκη τους για οικονομική ανεξαρτησία. Σε μικρότερο ποσοστό παρατηρούμε την ευκαιρία για άμεση επαγγελματική αποκατάσταση λόγω οικογενειακής επιχείρησης, αλλά και την πεποίθηση πως οι σπουδές δεν έχουν νόημα. Κάτι το οποίο δεν θα πρέπει να «προσπεράσουμε», έστω και αν πρόκειται επίσης για μικρό ποσοστό, είναι το γεγονός πως κάποιοι μαθητές επιλέγουν να εργαστούν μιας και αδυνατούν να ανταπεξέλθουν οικονομικά στα έξοδα των σπουδών (πχ διαμονή σε άλλη πόλη κλπ).

Για ποιο λόγο επιλέγεις να εργαστείς;

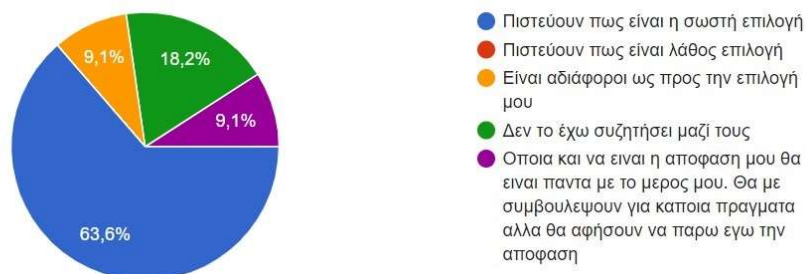

Γράφημα 7: Ερώτηση λόγου εργασίας

Οι μαθητές ρωτήθηκαν σε ποιον κλάδο θέλουν να εργαστούν. Οι απαντήσεις ποικίλουν καθώς στην πλειοψηφία τους θα προσπαθήσουν να απορροφηθούν σε επαγγέλματα τα οποία συμβαδίζουν με τα ενδιαφέροντά τους ή τις δεξιότητές τους. Εδώ θα πρέπει να αναφερθεί πως περίπου σε ποσοστό 18% στοχεύουν να εργαστούν στον τουρισμό.

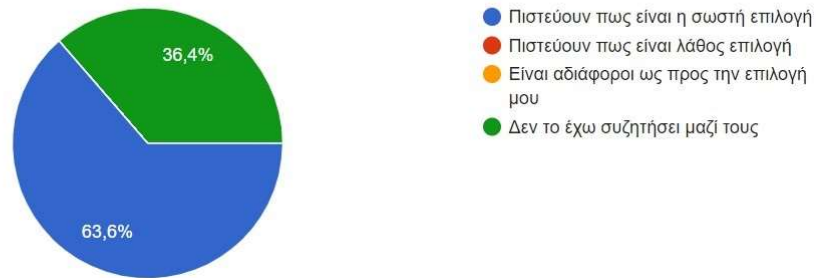
Δύο ακόμη ερωτήσεις αφορούσαν τη στάση της οικογένειας και των φίλων τους ως προς την απόφασή τους να εργαστούν. Όπως προκύπτει από τις απαντήσεις, η πλειοψηφία δηλώνει πως η απόφασή τους θεωρείται σωστή εκατέρωθεν.

Ποια η στάση της οικογένειάς σου σε σχέση με την απόφασή σου να εργαστείς μετά το Λύκειο;

Γράφημα 8: Ερώτηση στάσης οικογένειας

Ποια η στάση φίλων/γνωστών σου σε σχέση με την απόφασή σου να εργαστείς μετά το Λύκειο;

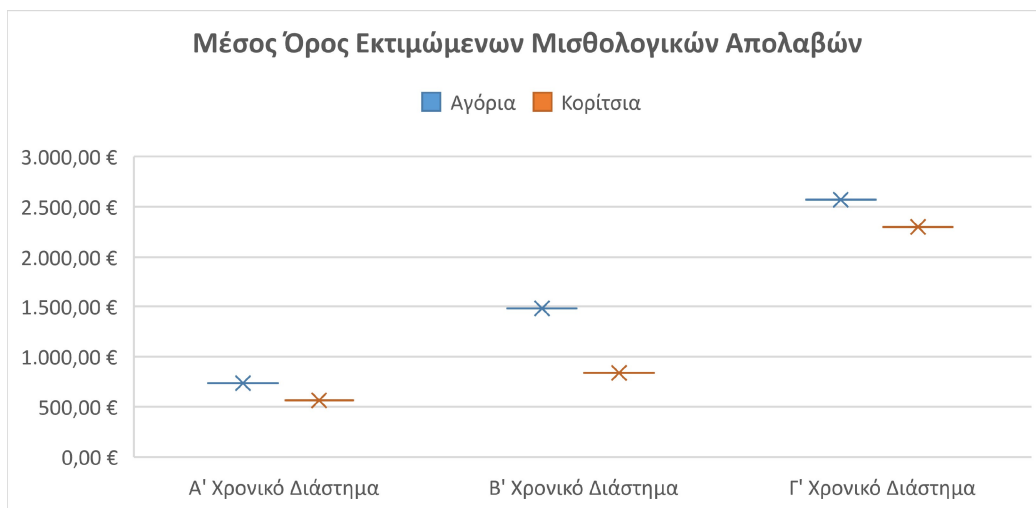

Γράφημα 9: Ερώτηση στάσης φίλων

Αυτά τα ποσοστά δύνανται να δώσουν μία επιπλέον ώθηση αλλά και να ενισχύσουν την αυτοπεποίθηση στα άτομα τα οποία έχουν επιλέξει να εργαστούν. Ας μην ξεχνάμε πως για κάποιους από αυτούς, θα είναι η πρώτη τους επαφή με την πραγματικότητα της καθημερινότητας και κάτι τέτοιο μπορεί να προκαλεί ερωτηματικά ή ακόμη και ανασφάλεια.

Στη συνέχεια, ζητήθηκε από τους μαθητές να εκτιμήσουν τις μισθολογικές τους απολαβές σε τρία διαφορετικά χρονικά διαστήματα: α) αμέσως μετά το Λύκειο, β) 4 χρόνια αργότερα και γ) 20 χρόνια αργότερα.

Όσον αφορά στο πρώτο χρονικό διάστημα, οι εκτιμήσεις τους είναι στην πλειοψηφία πολύ κοντά στη σημερινή ελληνική μισθολογική πραγματικότητα με Μ.Ο. πρώτου μισθού $\approx 640,00\text{€}$. Κατά το δεύτερο χρονικό διάστημα, οι εκτιμήσεις τους συνεχίζουν να κινούνται με μία μετριοπάθεια και μέσα σε λογικά πλαίσια (πάντα σε σύγκριση με τις προηγούμενες απαντήσεις τους). Παρατηρούμε πως στην πλειοψηφία τους αναμένουν να κερδίζουν περισσότερο με Μ.Ο. μισθού $\approx 925,00\text{€}$. Στο τρίτο και τελευταίο χρονικό διάστημα παρατηρούμε μία μεταβολή των εκτιμήσεων, με αρκετή διαφορά από τις δύο προηγούμενες περιόδους. Περισσότεροι από τους μισούς ερωτηθέντες έχουν πολύ αυξημένες μισθολογικές προσδοκίες σε σχέση με τις προηγούμενες εκτιμήσεις τους. Εδώ επιπλέον παρατηρούμε πως ενώ τα κορίτσια σκέφτονταν πιο συγκρατημένα σε σχέση με τα αγόρια, κατά την τελευταία περίοδο, κάποια δείχνουν να ξεπερνούν κατά πολύ τις προηγούμενες εκτιμήσεις τους.

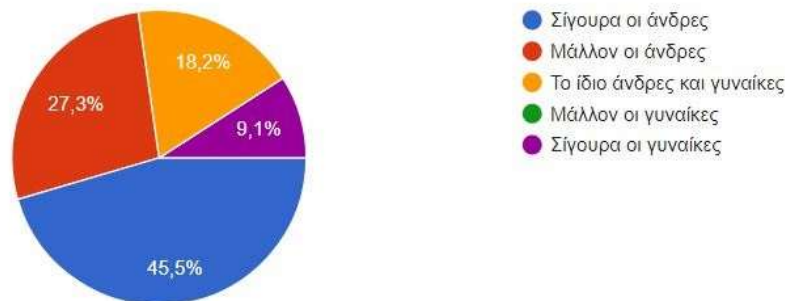
Γράφημα 10: Μ.Ο. Εκτιμώμενων Μισθολογικών Απολαβών

Έχει αρκετό ενδιαφέρον το γεγονός πως στο Γράφημα 10 παρατηρούμε πως η συνολική εικόνα των μισθολογικών εκτιμήσεων των κοριτσιών είναι πιο συγκρατημένη σε σχέση με εκείνη των συμμαθητών τους. Αν και τέτοιου είδους εκτιμήσεις είναι υποκειμενικές και πολυπαραγοντικές, θα μπορούσαμε να υποθέσουμε πως αυτό οφείλεται και στην πραγματικότητα της ελληνικής κοινωνίας (και όχι μόνο), η οποία θέτει τη γυναίκα σε κατώτερο μισθολογικό πλαίσιο σε σχέση με τον άντρα⁷. Συνεπάγεται δηλαδή ότι οι εκτιμήσεις των νέων κοριτσιών είναι «ρεαλιστικές» υπό την έννοια ότι γνωρίζουν το πρόβλημα των έμφυλων μισθολογικών διακρίσεων, το προεξοφλούν κάτι που ενδεχομένως να επηρεάζει και τις μετέπειτα ακαδημαϊκές αποφάσεις τους.

Το παραπάνω στοιχείο διαφαίνεται έντονα και στις απαντήσεις που έδωσαν οι μαθητές όταν ρωτήθηκαν σχετικά με το ποιοι πιστεύουν πως αμείβονται περισσότερο, οι άνδρες ή οι γυναίκες.

⁷ <https://www.europarl.europa.eu/news/el/headlines/society/20200109STO69925/ti-einai-to-misthologiko-chasma-metaxu-ton-fulon-kai-pos-upologizetai>

Ποιοι πιστεύεις ότι αμείβονται περισσότερο; Οι άνδρες ή οι γυναίκες;

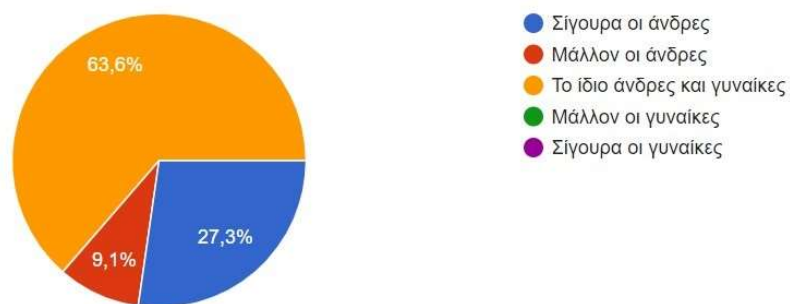

Γράφημα 11: Φύλα και αμοιβή

Παρατηρούμε πως στις απαντήσεις τους, το μεγαλύτερο ποσοστό (45,5%) δηλώνει με σιγουριά πως οι άνδρες είναι εκείνοι οι οποίοι αμείβονται περισσότερο, και ακολουθεί ένα σημαντικό ποσοστό ατόμων (27,3%) που απαντούν λίγο πιο συγκρατημένα το ίδιο με τους προηγούμενους. Συνολικά λοιπόν, σε ποσοστό 72,8%, οι ερωτηθέντες θεωρούν πως οι άνδρες έχουν μεγαλύτερες μισθολογικές απολαβές σε σχέση με τις γυναίκες.

Όταν όμως απαντούν στην ερώτηση «Ποιοι πιστεύεις ότι είναι πιο ικανοί στο χώρο εργασίας; Οι άνδρες ή οι γυναίκες;», εκεί τα ποσοστά δείχνουν πως οι μαθητές αντιλαμβάνονται στην πλειοψηφία τους τη σχέση ισότητας που υπάρχει ως προς τις ικανότητες των δύο φύλων.

Ποιοι πιστεύεις ότι είναι πιο ικανοί στο χώρο της εργασίας; Οι άνδρες ή οι γυναίκες;

Γράφημα 12: Φύλα και ικανότητα στην εργασία

Παρ' όλα αυτά, το ποσοστό το οποίο θεωρεί τους άνδρες πιο ικανούς στο χώρο εργασίας δεν είναι καθόλου ευκαταφρόνητο, μιας και αγγίζει το 36,4% συνολικά.

Μπορούμε να συμπεράνουμε λοιπόν πως η δύναμη των κοινωνικών στερεότυπων τα οποία ενισχύουν τις έμφυλες ανισότητες στο χώρο εργασίας, συνεχίζει να υφίσταται με έντονη παρουσία και δυναμική. Εφόσον η νέα γενιά διατηρεί τέτοια υψηλά ποσοστά στις αντιλήψεις της, θεωρείται πραγματικά απορίας άξιο το πως μία τέτοια ανισότητα μπορεί να καταπολεμηθεί ώστε και τα δύο φύλα να έχουν τις ίδιες ευκαιρίες αλλά και τις ίδιες οικονομικές απολαβές στην εργασία.

Ποιες άραγε είναι εκείνες οι πολιτικές (εργασιακές, εκπαιδευτικές κ.α.) οι οποίες πρέπει να υιοθετηθούν και να υλοποιηθούν ώστε να αλλάξει η αντίληψη πως οι γυναίκες είναι λιγότερο ικανές; Και είναι άραγε αρκετό να γίνει κάτι τέτοιο; Είναι δυνατό μόνο με την επιβολή συγκεκριμένων μέτρων να αλλάξει κάτι το οποίο θεωρείται από τόσο μεγάλο ποσοστό ανθρώπων ως η αλήθεια;

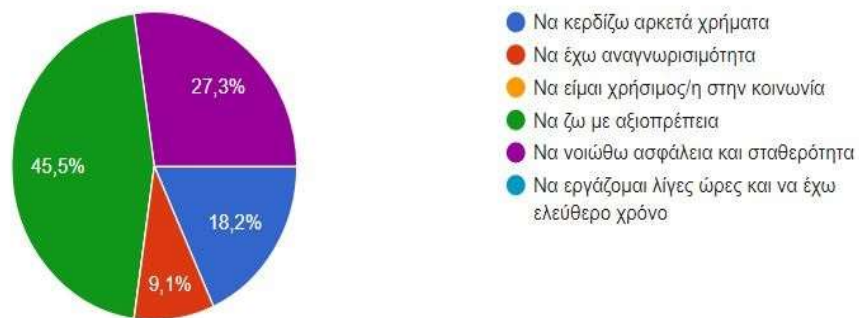
Το ερώτημα αυτό δεν μπορεί βεβαίως να απαντηθεί από τη συγκεκριμένη εργασία.

Αφήνοντας για λίγο τον σκόπελο των ανισοτήτων, είναι σημαντικό να δούμε μία τελευταία ερώτηση η οποία τέθηκε στο ερωτηματολόγιο και αφορά την ποιοτική οπτική των προσδοκιών των μαθητών από το μελλοντικό τους επάγγελμα.

Στην ερώτηση «Τι είναι αυτό που θα ήθελες πραγματικά από τη μελλοντική σου εργασία» παρατηρούμε πως οι περισσότεροι μαθητές απαντούν πως αποζητούν να ζουν αξιοπρεπώς και έπειτα να νοιώθουν ασφάλεια και σταθερότητα. Οι οικονομικές απολαβές καθώς και η αναγνωρισιμότητα, αν και θα περίμενε κανείς να είναι πρώτες ανάγκες σε αυτή την ηλικία, έπονται των βασικότερων και πιο ουσιαστικών αναγκών.

Τι είναι αυτό που θα ήθελες πραγματικά από τη μελλοντική σου εργασία;

Γράφημα 13: Προσδοκία από την εργασία

Σε αυτή την κατηγορία επιλογής (θέλω να εργαστώ μετά το Λύκειο), τέθηκαν συνολικά 19 ερωτήσεις. Κάποιες από αυτές που δεν αναφέρθηκαν προηγουμένως θα τις παραθέσουμε προς το τέλος του κεφαλαίου αυτού. Εκεί θα γίνει μία προσπάθεια να τις συγκρίνουμε με τις απαντήσεις που δόθηκαν στις ίδιες ερωτήσεις και από τους μαθητές που επιλέγουν να συνεχίσουν τις σπουδές τους.

4.2 Επιλογή Σπουδών

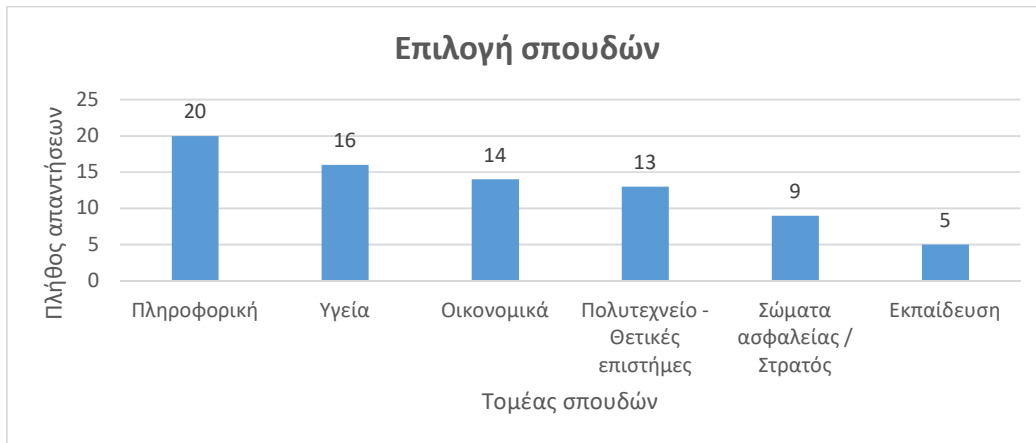
Σύμφωνα με τα ευρήματα, παρατηρούμε πως το 89% των μαθητών (αναλυτικότερα: 41% αγόρια και 48% κορίτσια) έχει αποφασίσει να συνεχίσει τις σπουδές του τελειώνοντας το Λύκειο.

Πρόκειται για μαθητές που φοιτούν σε Επαγγελματικό Λύκειο σε ποσοστό (επί του συνόλου των ερωτηθέντων μαθητών) 21%, σε Γενικό Λύκειο στο 55% αλλά και σε Ιδιωτικό Λύκειο στο 13%, που στην πλειοψηφία τους ο Μ.Ο. βαθμολογίας τους ισούται ή ξεπερνάει το 16 (πιο αναλυτικά: 37% με Μ.Ο. μεταξύ 16-18 και 40% με Μ.Ο. >18). Στην επιλογή της συνέχισης των σπουδών, οι ερωτήσεις προς τους μαθητές ήταν στο σύνολό τους 21. Αρκετές ερωτήσεις διαφοροποιήθηκαν ώστε να ανταποκρίνονται στη συγκεκριμένη επιλογή. Για παράδειγμα οι μαθητές ερωτήθηκαν σχετικά με το αν θα σπούδαζαν σε μία σχολή που δεν θα ήταν η πρώτη τους επιλογή, καθώς επίσης και αν πιστεύουν πως θα χρειαστεί να εργαστούν παράλληλα με τις σπουδές τους.

Στη συνέχεια, όπως και προηγουμένως, θα αναλύσουμε κάποιες από τις ερωτήσεις που δόθηκαν, και στο τέλος του κεφαλαίου θα γίνει σύγκριση στις απαντήσεις κοινών ερωτήσεων όπως ήδη προαναφέρθηκε.

Κατ' αρχάς, οι μαθητές κλήθηκαν να επιλέξουν τον τομέα στον οποίο θέλουν να συνεχίσουν τις σπουδές τους. Στο παρακάτω διάγραμμα αναδεικνύονται οι βασικότεροι τομείς οι οποίοι επιλέχθηκαν.

Γράφημα 14: Επιλογή σπουδών

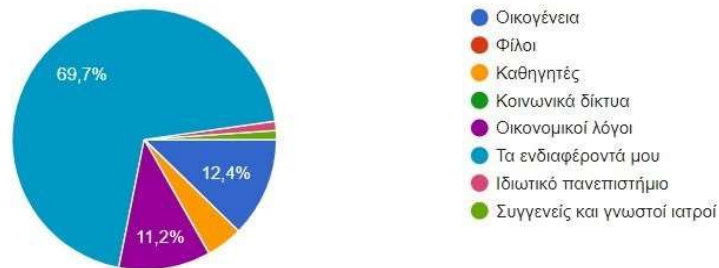
Εδώ παρατηρούμε πως οι σπουδές στην Πληροφορική κατατάσσονται πρώτες στην προτίμηση των μαθητών. Αυτό μπορούμε να πούμε πως είναι αναμενόμενο, μιας και η χρήση της τεχνολογίας από τους νέους έχει εκτοξευθεί τα τελευταία έτη, αλλά κυρίως επειδή ο τομέας αυτός συνεχώς εξελίσσεται και έχει τη δύναμη να απορροφά νέο εργατικό δυναμικό στους κόλπους του. Επιπλέον, πρόκειται για έναν τομέα με αρκετά πεδία εφαρμογής, κάτι το οποίο μπορεί να δώσει την ευκαιρία στους απόφοιτους του να εξελιχθούν σε πολλά και διαφορετικά επαγγέλματα. Και εδώ λοιπόν παρατηρούμε ότι οι μαθητές έχουν γνώση των σύγχρονων τάσεων στην αγορά εργασίας.

Δεύτερη επιλογή είναι αυτή του τομέα Υγείας. Ο συγκεκριμένος τομέας, έως πρόσφατα, θεωρούνταν πως απορροφά την ελίτ των μαθητών. Με τα δεδομένα όμως και τις ανάγκες σε εργατικό δυναμικό που προέκυψαν από την περίοδο της πανδημίας λόγω Covid-19, φαίνεται πως άνοιξαν πολλές θέσεις εργασίας τόσο στον ιδιωτικό αλλά κυρίως στον δημόσιο τομέα (βλ. επικουρικό προσωπικό), κάτι το οποίο πιθανόν να λειτουργεί ως κίνητρο για τους μαθητές στο να επιλέξουν τέτοιου είδους σπουδές.

Ο τομέας των Οικονομικών δεν θα μπορούσε να λείπει από το βάζο των τριών πρώτων επιλογών των μαθητών. Όπως είναι γνωστό, όπως και ο τομέας της Πληροφορικής έτσι και αυτός των Οικονομικών προσφέρει μία ευρεία γκάμα εφαρμογών. Πρόκειται για σπουδές οι οποίες θεωρούνται πως προσφέρουν γρήγορη επαγγελματική αποκατάσταση, καθώς και υψηλές αμοιβές. Στην αγορά εργασίας υπάρχει ανάγκη από απόφοιτους τέτοιων σχολών, οι οποίοι έχουν την ευκαιρία να εργαστούν πάνω σε ποικίλα επαγγέλματα και να εξελιχθούν μέσα από διαφορετικά μονοπάτια σταδιοδρομίας.

Στην ερώτηση γιατί επιλέγουν τις συγκεκριμένη σπουδές, οι μαθητές στην πλειοψηφία τους απάντησαν πως επηρεάστηκαν κυρίως από τα ενδιαφέροντά τους και κατά δεύτερο λόγο εξ αιτίας της οικογένειάς τους ή για οικονομικούς λόγους.

Τι σε οδήγησε να επιλέξεις τις συγκεκριμένες σπουδές;

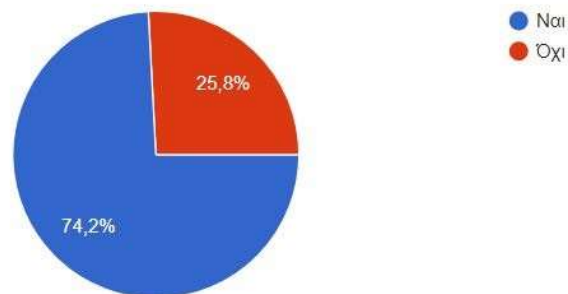

Γράφημα 15: Λόγος επιλογής κλάδου σπουδών

Μία ακόμη ενδιαφέρουσα ερώτηση ήταν αν οι μαθητές θα επέλεγαν να φοιτήσουν σε κάποια σχολή η οποία δεν θα ήταν η πρώτη τους επιλογή.

Εδώ παρατηρούμε πως σχεδόν τα $\frac{3}{4}$ των μαθητών απαντούν θετικά. Από αυτό διαφαίνεται πως ο στόχος του να σπουδάσουν είναι περισσότερο μία γενική ανάγκη για τους περισσότερους παρά μία επιλογή προς μία συγκεκριμένη κατεύθυνση η οποία θεωρείται υψίστης σημασίας, μιας και θεωρητικά θα αποτελέσει τη βάση για το επαγγελματικό τους μέλλον.

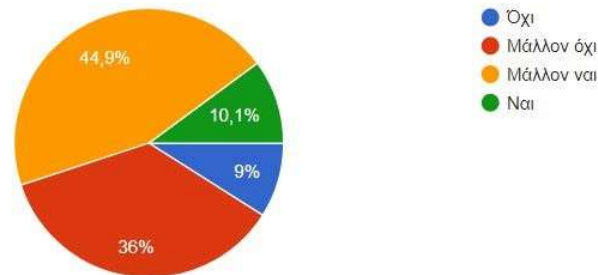
Θα επιλέξεις να σπουδάσεις σε μία σχολή η οποία δεν θα είναι η πρώτη σου επιλογή;

Γράφημα 16: Επιλογή άλλης σχολής

Σε επόμενη ερώτηση οι μαθητές κλήθηκαν να απαντήσουν στο εάν θα χρειαστεί να εργαστούν κατά τη διάρκεια των σπουδών τους. Εδώ παρατηρούμε με ενδιαφέρον το γεγονός πως η πλειοψηφία απάντησε θετικά μεν αλλά όχι με απόλυτη σιγουριά. Μπορούμε να σχολιάσουμε πως οι οικονομικές δυσκολίες που αντιμετωπίζει ένα μεγάλο μέρος των οικογενειών στην Ελλάδα αποτυπώνεται σε αυτό το διάγραμμα.

Θα χρειαστεί να εργαστείς παράλληλα με τις σπουδές σου;

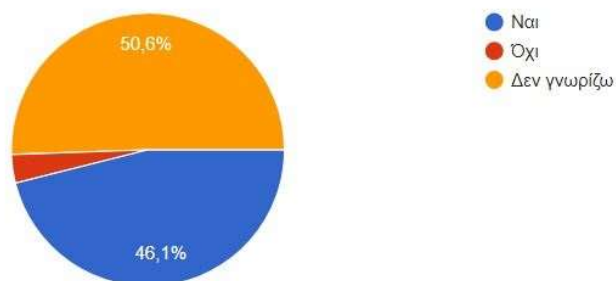

Γράφημα 17: Εργασία παράλληλα με τις σπουδές

Μία ακόμη ερώτηση αφορούσε τη συνάφεια των σπουδών που θα επιλέξουν οι μαθητές με την πρώτη εργασία στην οποία θα απασχοληθούν μετά το πέρας των σπουδών τους. Παρατηρούμε πως έχουν σχεδόν χωριστεί σε δύο βασικά «στρατόπεδα». Η απάντηση «Δεν γνωρίζω» δείχνει αβεβαιότητα και ανασφάλεια καθώς επίσης και μη ουσιαστική γνώση των αναγκών της αγοράς εργασίας.

Σε αυτή την περίπτωση, ένα σωστά δομημένο μάθημα Σχολικού Προσανατολισμού θα μπορούσε, έχοντας ταυτόχρονα και την ανάλογη υποστήριξη από το Υπουργείο Παιδείας, να ενημερώσει επαρκώς, να βοηθήσει αλλά και να προστατέψει τους μαθητές σε σχέση με τις επιλογές τους.

Η πρώτη εργασία στην οποία θα απασχοληθείς μετά από το πέρας των σπουδών σου, θα έχει σχέση με αυτές;

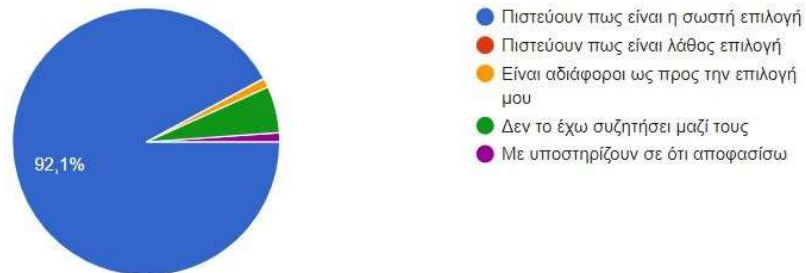

Γράφημα 18: Συσχέτιση σπουδών και πρώτης εργασίας;

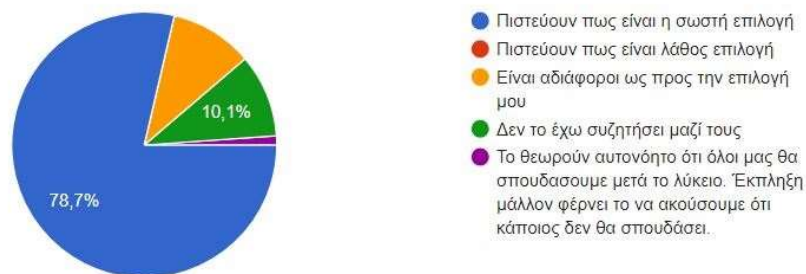
Στη συνέχεια παρατίθενται κάποιες ερωτήσεις που ήταν ίδιες με εκείνες που δόθηκαν στην προηγούμενη ομάδα των μαθητών που επέλεξαν να εργαστούν μετά το Λύκειο, όπως για παράδειγμα τη γνώμη της οικογένειας και των φίλων σε σχέση με την επιλογή τους αλλά και τα θέματα ισότητας των δύο φύλων.

Ποια η στάση της οικογένειάς σου σε σχέση με την απόφασή σου να σπουδάσεις μετά το Λύκειο;

Γράφημα 19: Στάση οικογένειας αναφορικά με σπουδές

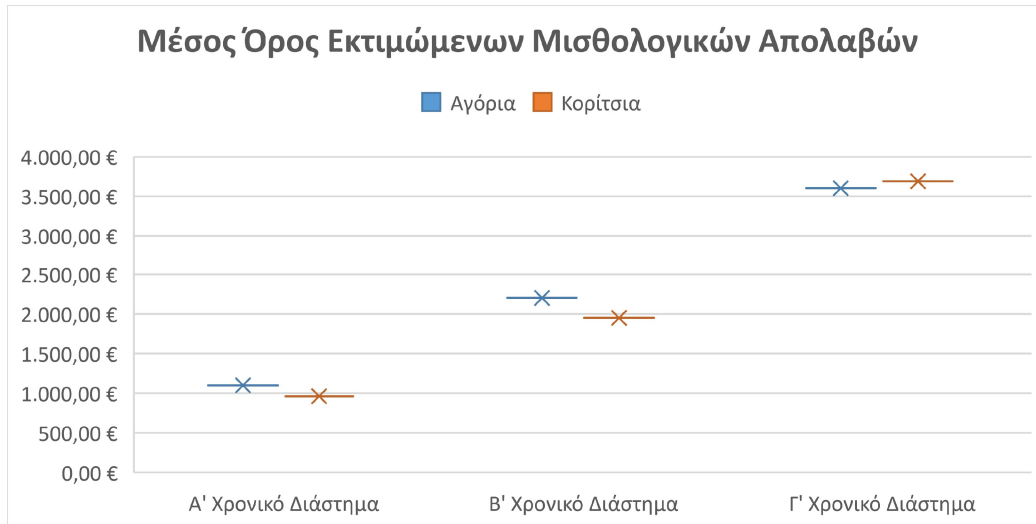
Ποια η στάση φίλων/γνωστών σου σε σχέση με την απόφασή σου να σπουδάσεις μετά το Λύκειο;

Γράφημα 20: Στάση φίλων αναφορικά με σπουδές

Και σε αυτή την ομάδα των ερωτηθέντων, η πλειοψηφία, στην απόφασή της να συνεχίσει σε σπουδές, ενισχύεται από τη στήριξη τόσο της οικογένειας όσο και του φιλικού της περιβάλλοντος.

Ακολούθως, ζητήθηκε και από αυτή την ομάδα των μαθητών να εκτιμήσει τις μισθολογικές της απολαβές σε τρία διαφορετικά χρονικά διαστήματα, όπως προηγούμενος: α) αμέσως μετά το Λύκειο, β) 4 χρόνια αργότερα και γ) 20 χρόνια αργότερα.

Γράφημα 21: Μ.Ο. Εκτιμώμενων Μισθολογικών Απολαβών

Κατά το πρώτο χρονικό διάστημα, οι εκτιμήσεις των μαθητών είναι στην πλειοψηφία υψηλότερες από εκείνες των συμμαθητών τους που σκοπεύουν να εργαστούν αμέσως μετά το Λύκειο με Μ.Ο. πρώτου μισθού $\approx 1.000,00\text{€}$. Όσον αφορά στο δεύτερο χρονικό διάστημα, παρατηρούμε μία έντονη άνοδο με Μ.Ο. μισθού $\approx 2.100,00\text{€}$. Εδώ η διαφορά με την προηγούμενη ομάδα είναι πλέον αρκετά πιο έντονη (αντίστοιχος Μ.Ο. $\approx 925,00\text{€}$). Στο τρίτο και τελευταίο χρονικό διάστημα παρατηρούμε μία πολύ μεγάλη μεταβολή των εκτιμήσεων, με αρκετή διαφορά από τις δύο προηγούμενες περιόδους. Οι προσδοκίες μεγάλης μερίδας μαθητών ξεπερνούν κατά πολύ τις προηγούμενες. Αξίζει να σημειωθεί πως κάποιος απάντησαν πως δεν γνωρίζουν τι μισθό θα παίρνουν μετά από 20 χρόνια εργασίας.

Επιπλέον, για ακόμα μία φορά παρατηρούμε πως τα κορίτσια έχουν πιο συγκρατημένες προσδοκίες σε σχέση με τα αγόρια, εκτός από την τελευταία περίοδο κατά την οποία οι προσδοκίες τους είναι πολύ υψηλές. Η τελευταία αυτή περίοδος έχει μία διαφορά της τάξεως των $1.000,00\text{€}$ σε σχέση με την προηγούμενη ομάδα.

Η γενικότερη εικόνα αυτού του διαγράμματος μας επιτρέπει να σκεφτούμε πως οι μαθητές οι οποίοι επιλέγουν να σπουδάσουν, αναμένουν στην πορεία να έχουν

μεγαλύτερες απολαβές από τους υπόλοιπους. Άρα η έννοια της απόδοσης της εκπαίδευσης είναι κάτι που με αυτό το παράδειγμα παίρνει σάρκα και οστά.

**Παρακαλώ δώσε μας ένα πρόχειρο υπολογισμό του ποσού των χρημάτων που περιμένεις ότι θα κερδίζεις ανά μήνα αμέσως μετά το πέρας των σπουδών σου.
Ποσό που περιμένεις να κερδίζεις το μήνα: * Φύλο**

Crosstab

% within Φύλο

		Φύλο		Total
		Αγόρι	Κορίτσι	
Παρακαλώ δώσε μας ένα πρόχειρο υπολογισμό του ποσού των χρημάτων που περιμένεις ότι θα κερδίζεις ανά μήνα αμέσως μετά το πέρας των σπουδών σου.		18.8%	7.7%	13.0%
1.001 - 1.500 ευρώ		14.6%	11.5%	13.0%
501 - 1.000 ευρώ		47.9%	65.4%	57.0%
έως 500 ευρώ		6.3%	11.5%	9.0%
πάνω από 1.500 ευρώ		12.5%	3.8%	8.0%
Ποσό που περιμένεις να κερδίζεις το μήνα:				
Total		100.0%	100.0%	100.0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Monte Carlo Sig. (2-sided)		
				Sig.	99% Confidence Interval	
					Lower Bound	Upper Bound
Pearson Chi-Square	6.974 ^a	4	.137	.137 ^b	.128	.146
Likelihood Ratio	7.139	4	.129	.150 ^b	.141	.160
Fisher's Exact Test	6.782			.144 ^b	.135	.153
N of Valid Cases	100					

a. 4 cells (40.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 3.84.

Πίνακας 2: Προσδοκίες πρώτου μισθού ανά φύλο

Ποσό που περιμένεις να κερδίζεις / μήνα, 4 χρόνια μετά το πέρας των σπουδών σου: * Φύλο

% within Φύλο

Crosstab

		Φύλο		Total
		Αγόρι	Κορίτσι	
Ποσό που περιμένεις να κερδίζεις		22.9%	9.6%	16.0%
ανά μήνα, 4 χρόνια μετά το πέρας	1.001 - 1.500 ευρώ	14.6%	30.8%	23.0%
των σπουδών σου:	501 - 1.000 ευρώ	29.2%	38.5%	34.0%
	πάνω από 1.500 ευρώ	33.3%	21.2%	27.0%
Total		100.0%	100.0%	100.0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Monte Carlo Sig. (2-sided)		
				Sig.	99% Confidence Interval	
					Lower Bound	Upper Bound
Pearson Chi-Square	7.609 ^a	3	.055	.056 ^b	.050	.062
Likelihood Ratio	7.759	3	.051	.058 ^b	.052	.063
Fisher's Exact Test	7.476			.057 ^b	.051	.063
N of Valid Cases	100					

a. 0 cells (0.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 7.68.

Πίνακας 3: Προσδοκίες μισθού με 4ετή προϋπηρεσία ανά φύλο

Ποσό που περιμένεις να κερδίζεις/μήνα, 20 χρόνια περίπου μετά από το πέρας των σπουδών σου:

*** Φύλο**

% within Φύλο

Crosstab

		Φύλο		Total
		Αγόρι	Κορίτσι	
Ποσό που περιμένεις να κερδίζεις		20.8%	13.5%	17.0%
ανά μήνα, 20 χρόνια περίπου μετά	1.001 - 1.500 ευρώ	22.9%	30.8%	27.0%
από το πέρας των σπουδών σου:	501 - 1.000 ευρώ	14.6%	13.5%	14.0%
	πάνω από 1.500 ευρώ	41.7%	42.3%	42.0%
Total		100.0%	100.0%	100.0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Monte Carlo Sig. (2-sided)		
				Sig.	99% Confidence Interval	
					Lower Bound	Upper Bound
Pearson Chi-Square	1.393 ^a	3	.707	.709 ^b	.697	.721
Likelihood Ratio	1.399	3	.706	.709 ^b	.697	.721
Fisher's Exact Test	1.429			.709 ^b	.697	.721
N of Valid Cases	100					

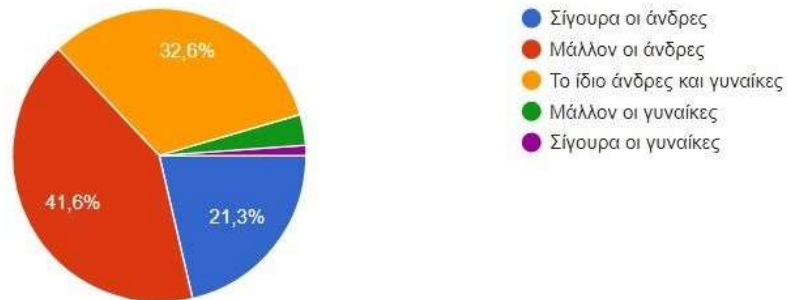
a. 0 cells (0.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 6.72.

Πίνακας 4: Προσδοκίες μισθού με 20ετή προϋπηρεσία ανά φύλο

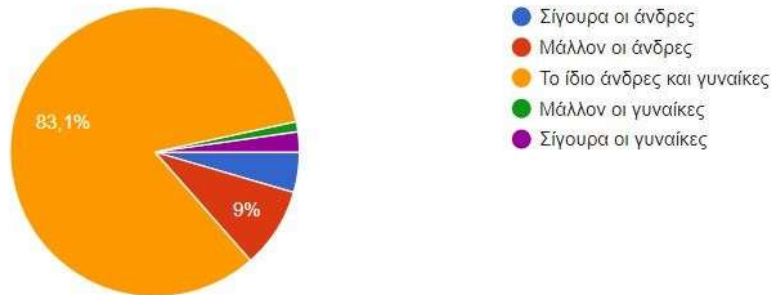
Στη συνέχεια δόθηκαν και σε αυτή την ομάδα οι ερωτήσεις που αφορούν την ισότητα των φύλων, ως προς την ικανότητά τους στο χώρο εργασίας και ως προς τις μισθολογικές αμοιβές τους.

Ποιοι πιστεύεις ότι αμείβονται περισσότερο; Οι άνδρες ή οι γυναίκες;

Γράφημα 22: Φύλα και αμοιβή

Ποιοι πιστεύεις ότι είναι πιο ικανοί στο χώρο της εργασίας; Οι άνδρες ή οι γυναίκες;

Γράφημα 23: Φύλα και ικανότητα στην εργασία

Σε αυτές τις δύο ερωτήσεις υπάρχουν κάποιες διαφοροποιήσεις μεταξύ των αντιλήψεων των μαθητών της δεύτερης ομάδας (επιλογή σπουδών) με εκείνους της πρώτης (επιλογή εργασίας).

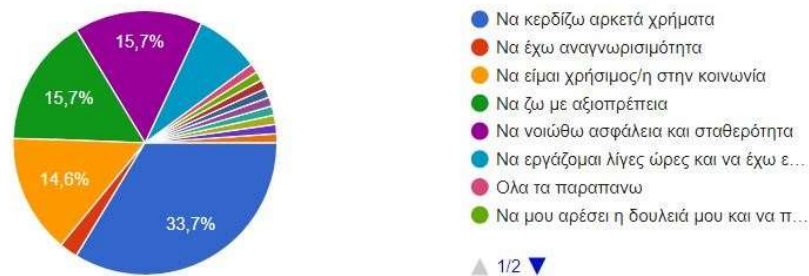
Αναφορικά με τη σύγκριση ικανότητας των δύο φύλων, η Β ομάδα θεωρεί σε πολύ μεγαλύτερο ποσοστό πως άνδρες και γυναίκες είναι εξίσου ικανοί. Βεβαίως, εδώ θα

πρέπει να ληφθεί υπ' όψιν η αναλογία των φύλων στους μαθητές των ομάδων (στην Α ομάδα υπερτερούν τα αγόρια και στη Β με μικρή διαφορά τα κορίτσια).

Στο κομμάτι των αμοιβών, επίσης σημειώνεται μία διαφοροποίηση. Παρ' όλο που την πρωτιά την παίρνουν και εδώ οι άνδρες όσον αφορά τις απαντήσεις για μεγαλύτερο μισθό, τα ποσοστά διαφέρουν και στη Β ομάδα παρατηρείται μία μεγαλύτερη τάση ως προς την πεποίθηση πως τα δύο φύλα αμείβονται το ίδιο (Α ομάδα 18,2% - Β ομάδα 32,6%).

Τέλος, στην ερώτηση που αφορά τις πραγματικές τους προσδοκίες, οι μαθητές της Β ομάδας δείχνουν να έχουν μεγαλύτερη ανάγκη από υψηλότερους μισθούς, αφήνοντας στη δεύτερη θέση την ασφάλεια, τη σταθερότητα και την αξιοπρεπή διαβίωση. Εδώ επιπλέον προκύπτει και η πτυχή της χρησιμότητας στην κοινωνία, κάτι το οποίο φανερώνει ίσως μεγαλύτερη ενσυναίσθηση από μερίδα μαθητών.

Τι είναι αυτό που θα ήθελες πραγματικά από τη μελλοντική σου εργασία;

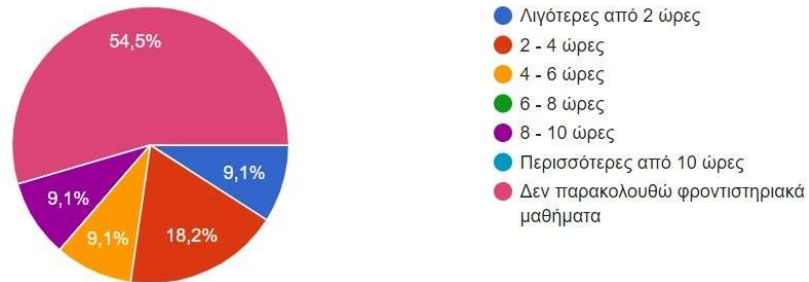
Γράφημα 24: Προσδοκία από την εργασία

Ακολουθώς, παρουσιάζονται κάποια συγκριτικά αποτελέσματα σε ερωτήσεις όπως τα μαθήματα που παρακολουθούν παράλληλα με το σχολείο, αν θεωρούν πως η επιλογή τους θα τους αποφέρει μεγαλύτερες απολαβές από το να ακολουθούσαν την άλλη και τέλος τι είδους απασχόληση πιστεύουν πως θα αποκτήσουν (πλήρους ωραρίου κλπ). Και οι δύο ομάδες ρωτήθηκαν αν παρακολουθούν φροντιστηριακά μαθήματα και για πόσες ώρες.

Α ομάδα

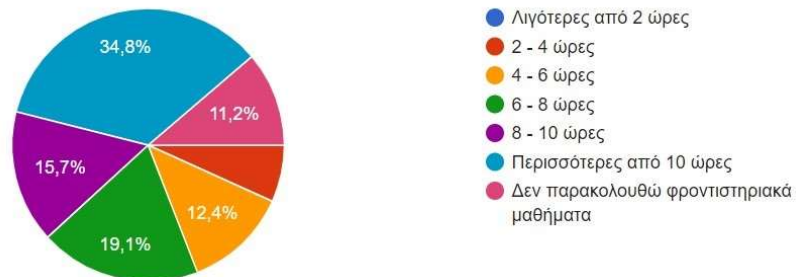
Σε περίπτωση που κάνεις φροντιστηριακά μαθήματα για τις προαγωγικές εξετάσεις, παρακαλώ σημείωσε περίπου πόσες ώρες την εβδομάδα τα παρακολουθείς.

Γράφημα 25: Φροντιστηριακά μαθήματα-Ομάδα Α

Β ομάδα

Σε περίπτωση που κάνεις φροντιστηριακά μαθήματα για τις προαγωγικές ή τις πανελλήνιες εξετάσεις, παρακαλώ σημείωσε περίπου πόσες ώρες την εβδομάδα τα παρακολουθείς.

Γράφημα 26: Φροντιστηριακά μαθήματα-Ομάδα Β

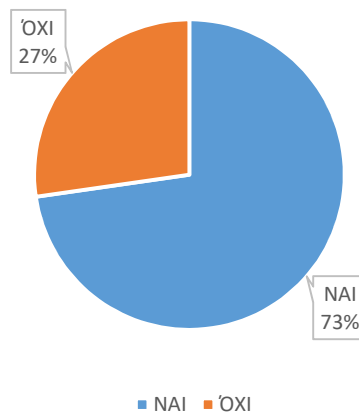
Εδώ παρατηρούμε πως η πλειοψηφία της Α ομάδας δεν παρακολουθεί παράλληλα τέτοιου είδους μαθήματα. Αυτό θα λέγαμε πως είναι αναμενόμενο, μιας και δεν

χρειάζονται επιπλέον βοήθεια όπως οι μαθητές της Β ομάδας, οι οποίοι κατά τη συντριπτική τους πλειοψηφία παρακολουθούν, και μάλιστα για αρκετές εβδομαδιαίες ώρες, φροντιστηριακά μαθήματα.

Η επόμενη ερώτηση προς σύγκριση, αφορά το εάν πιστεύουν πως η επιλογή τους θα τους αποφέρει μεγαλύτερες απολαβές από το να ακολουθούσαν εκείνη της άλλης ομάδας.

Α Ομάδα

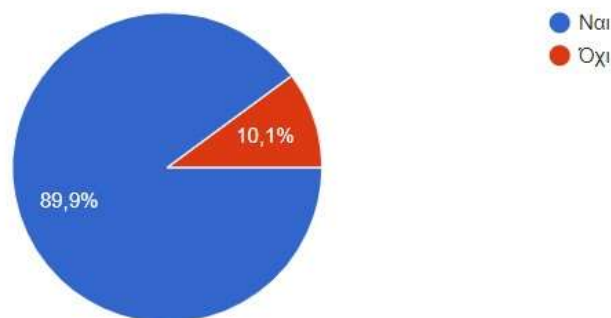
Η απόφασή σου να εργαστείς άμεσα μετά από το Λύκειο θα σου αποφέρει μεγαλύτερες απολαβές από το να επιλέξεις τις σπουδές;

Γράφημα 27: Απόφαση και απολαβές-Ομάδα Α

Β Ομάδα

Η απόφασή σου να σπουδάσεις θα σου αποφέρει μελλοντικά μεγαλύτερες απολαβές από το να επιλέξεις να εργαστείς άμεσα;

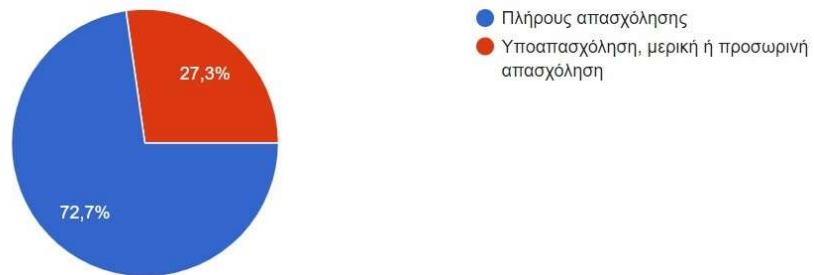
Γράφημα 28: Απόφαση και απολαβές-Ομάδα Β

Παρατηρούμε πως και στις δύο περιπτώσεις οι μαθητές αισθάνονται σιγουριά ως προς το μισθολογικό αποτέλεσμα, με τη Β ομάδα να δείχνει μεγαλύτερη αυτοπεποίθηση ως προς την επιλογή της.

Η τελευταία ερώτηση προς σύγκριση αφορά το είδος απασχόλησης που πιστεύουν οι μαθητές πως θα έχουν ως προς τη σύμβαση εργασίας.

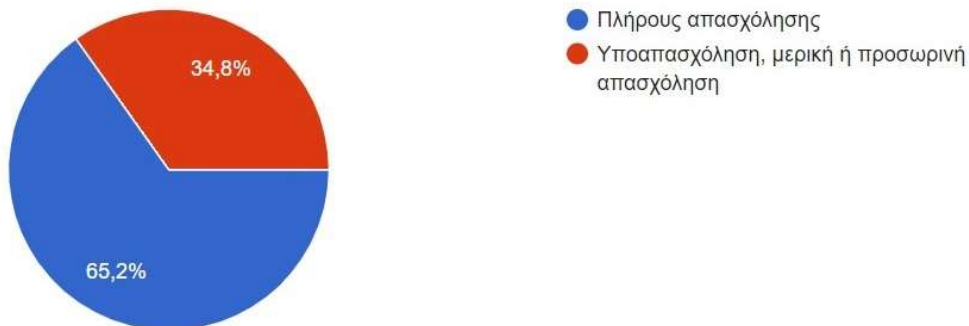
Α ομάδα

Όταν θα ξεκινήσεις να εργάζεσαι/βρεις δουλειά εκτιμάς ότι θα είναι:

Γράφημα 29: Προσδοκίες εργασιακής σύμβασης-Ομάδα Α

Β' ομάδα

Γράφημα 30: Προσδοκίες εργασιακής σύμβασης-Ομάδα Β

Τα αποτελέσματα αυτής της ερώτησης δείχνουν πως οι μαθητές που θα επιλέξουν άμεσα την εργασία θεωρούν πιο πιθανό να απασχολούνται με πλήρες ωράριο, κάτι το οποίο είναι λιγότερο έντονο στη Β ομάδα.

Θα περίμενε κανείς οι μαθητές που έχουν επιλέξει τις σπουδές να έδειχναν την ίδια αυτοπεποίθηση με τους υπόλοιπους, αλλά κάτι τέτοιο δεν συμβαίνει. Το αποτέλεσμα βέβαια, μπορεί να έχει επηρεαστεί από το γεγονός πως, στη Β ομάδα, οι γονείς κατά ένα ποσοστό 11,5% εργάζονται σε καθεστώς μερικής απασχόλησης.

Μία ακόμη ενδιαφέρουσα σύγκριση αφορά το επαγγελματικό υπόβαθρο των γονέων/κηδεμόνων των μαθητών σε σχέση με την επιλογή τους (εργασία ή σπουδές).

Οι μαθητές ρωτήθηκαν ξεχωριστά για τον κάθε γονέα/κηδεμόνα.

Από τα δεδομένα προκύπτει πως οι μαθητές που επιλέγουν να εργαστούν προέρχονται από οικογενειακά περιβάλλοντα στα οποία υπάρχει ένα ποσοστό ανεργίας στις μητέρες της τάξεως του 25%. Οι γονείς/κηδεμόνες είναι κυρίως δημόσιοι υπάλληλοι πλήρους απασχόλησης (28%), ελεύθεροι επαγγελματίες (25%) και ιδιωτικοί υπάλληλοι πλήρους απασχόλησης (22%).

Οι μαθητές οι οποίοι επιλέγουν να συνεχίσουν τις σπουδές τους προέρχονται από οικογένειες όπου η ανεργία στις μητέρες ξεπερνάει το 12%. Οι γονείς κηδεμόνες είναι κυρίως ελεύθεροι επαγγελματίες (29,2%), ιδιωτικοί υπάλληλοι πλήρους απασχόλησης (26,4%) και δημόσιοι υπάλληλοι πλήρους απασχόλησης (20,8%).

Συμπερασματικά, θα μπορούσαμε να αναφέρουμε πως το μεγαλύτερο ποσοστό ανεργίας σε έναν από τους δύο γονείς/κηδεμόνες, εν προκειμένω στη μητέρα, θα μπορούσε να δράσει ως ενισχυτικός παράγοντας στο γεγονός πως ένα άτομο επιλέγει να εργαστεί αμέσως μετά το σχολείο. Αντιλαμβανόμαστε πως τα μεγάλα ποσοστά ανεργίας επιφέρουν οικονομική δυσχέρεια, στην οποία ίσως οι μαθητές με την επιλογή τους να προσπαθούν να ανταπεξέλθουν.

Στο Παράρτημα παρατίθενται τα αναλυτικά δεδομένα όπως προκύπτουν από το SPSS, ξεχωριστά για τον πατέρα και για τη μητέρα (Πίνακας 5 & Πίνακας 6, σελ. 66 και 67).

Ακολούθως, έχει γίνει προσπάθεια να συσχετιστεί το επίπεδο μόρφωσης των γονέων/κηδεμόνων με την επιλογή που κάνουν οι μαθητές (εργασία / σπουδές).

Και σε αυτή την περίπτωση οι μαθητές ρωτήθηκαν ξεχωριστά για τον κάθε γονέα/κηδεμόνα.

Από τα δεδομένα προκύπτει πως οι μαθητές που επιλέγουν να εργαστούν προέρχονται από οικογενειακά περιβάλλοντα στα οποία υπάρχει οι γονείς/κηδεμόνες είναι κυρίως απόφοιτοι Λυκείου (45%), απόφοιτοι Ι.Ε.Κ. (18%), απόφοιτοι Πανεπιστημίου (14%) και απόφοιτοι υποχρεωτικής εκπαίδευσης, δηλαδή Γυμνασίου (14%).

Οι μαθητές οι οποίοι επιλέγουν να συνεχίσουν τις σπουδές τους προέρχονται από οικογένειες όπου οι γονείς/κηδεμόνες είναι κυρίως απόφοιτοι Πανεπιστημίου (47%), απόφοιτοι Λυκείου (24%), απόφοιτοι Ι.Ε.Κ. (16%) και απόφοιτοι Γυμνασίου (9%).

Συμπερασματικά, θα μπορούσαμε να αναφέρουμε πως το μεγαλύτερο ποσοστό αποφοίτων Πανεπιστημίου σε έναν από τους δύο γονείς/κηδεμόνες, σε σχέση με το αντίστοιχο ποσοστό στους μαθητές που επιλέγουν να εργαστούν, θα μπορούσε να δράσει ως ενισχυτικός παράγοντας στο γεγονός πως ένα άτομο επιλέγει να συνεχίσει τις σπουδές του. Εν μέρη αυτό συνεπάγεται εξ αιτίας του ότι τα παιδιά συχνά βλέπουν τους γονείς τους ως πρότυπα και επηρεάζονται από τις εκπαιδευτικές επιτυχίες και τις σπουδές τους. Αν οι γονείς έχουν υψηλό εκπαιδευτικό επίπεδο και έχουν πανεπιστημιακές σπουδές, τα παιδιά τους μπορεί να είναι περισσότερο πρόθυμα να ακολουθήσουν την ίδια οδό.

Στο Παράρτημα παρατίθενται τα αναλυτικά δεδομένα όπως προκύπτουν από το SPSS, ξεχωριστά για τον πατέρα και για τη μητέρα (Πίνακας 7 και Πίνακας 8, σελ. 68 και 69)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 : ΣΥΖΗΤΗΣΗ - ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Κατά την έρευνα αυτή, έγινε προσπάθεια να δοθεί απάντηση στο βασικό ερώτημα που τέθηκε, και αφορά στο ποιες είναι οι προσδοκίες που έχουν οι τελειόφοιτοι μαθητές Λυκείου από την αγορά εργασίας.

Πριν προχωρήσουμε στη συζήτηση θα πρέπει να αναφέρουμε πως υπήρξε αρκετά μεγάλη δυσκολία στη συλλογή των δεδομένων. Για τη συλλογή 100 απαντήσεων χρειάστηκε ένα διάστημα περίπου 6 μηνών. Πιθανότατα, ένα μεγαλύτερο και πιο αντιπροσωπευτικό δείγμα να απέδιδε πλουσιότερα και στατιστικά σημαντικά αποτελέσματα.

Από τις απαντήσεις των ερωτηθέντων, προκύπτει πως η συντριπτική πλειονότητα επιθυμεί και αποζητά την ασφάλεια και τη σταθερότητα που μπορεί να προσφέρει η εργασία, καθώς επίσης και σε αρκετές περιπτώσεις τις ικανοποιητικές ή ακόμη και υψηλές αμοιβές. Η ανάγκη για εργασία είναι πιο έκδηλη σε ένα ποσοστό μαθητών, οι οποίοι, καθώς προκύπτει από τα στοιχεία, έχουν πιθανώς την ανάγκη να ανταπεξέλθουν

σε οικονομικές δυσκολίες που μπορεί να αντιμετωπίζουν οι οικογένειές τους. Ίσως αυτός να είναι και ο βασικός λόγος που προτίθενται να εργαστούν αμέσως μετά το τέλος της φοίτησής τους στο Λύκειο. Από την άλλη, οι μαθητές εκείνοι οι οποίοι στοχεύουν στο να συνεχίσουν τις σπουδές τους, φαίνεται πως έχουν μεγαλύτερη ανάγκη από υψηλότερους μισθούς. Πιθανώς να στοχεύουν προς ένα κοινωνικό status το οποίο είναι, σε οικονομικά μεγέθη, πιο υψηλό από το να αποφάσιζαν να μη σπουδάσουν. Σε αυτή την ομάδα διακρίνεται επίσης και η ανάγκη για να είναι τα άτομα ωφέλιμα προς το κοινωνικό σύνολο, κάτι το οποίο δείχνει την ποιότητα του χαρακτήρα τους.

Ένα δεύτερο ερώτημα το οποίο εξετάστηκε είναι οι αντιλήψεις των μαθητών σχετικά με την ισότητα των δύο φύλων. Αυτό το ερώτημα τέθηκε με αφορμή τη διαρκή συζήτηση που γίνεται σχετικά με τη θέση της γυναίκας στην αγορά εργασίας. Από τα δεδομένα που συλλέχθηκαν, προκύπτει πως ένα μεγάλο ποσοστό εκφράζει την άποψη ότι οι άνδρες αμείβονται υψηλότερα στον τομέα της απασχόλησης. Οι μαθητές στην πλειοψηφία τους πιστεύει αδιαμφισβήτητα ότι οι άνδρες απολαμβάνουν υψηλότερα επίπεδα αμοιβής σε σχέση με τις γυναίκες. Ωστόσο, όταν ερωτηθούν σχετικά με το εάν πιστεύουν περισσότερο ότι οι άνδρες ή οι γυναίκες είναι πιο ικανοί στον χώρο εργασίας, τα ποσοστά αυτά δείχνουν μια διαφορετική αντίληψη. Συγκεκριμένα, η πλειοψηφία των μαθητών αντιλαμβάνεται ότι υπάρχει ισότητα στις ικανότητες μεταξύ ανδρών και γυναικών. Υπάρχει βέβαια μία μερίδα μαθητών οι οποίοι εμμένουν στην αντίληψη πως οι άνδρες είναι το ισχυρό φύλο. Αυτή η αντίληψη επισημαίνει την αντοχή των κοινωνικών στερεοτύπων που συμβάλλουν στις έμφυλες ανισότητες στον χώρο εργασίας. Οι έμφυλες ανισότητες προβάλλονται επίσης στις μισθολογικές προσδοκίες που δείχνουν να έχουν οι μαθητές. Παρατηρήσαμε πως τα κορίτσια είναι πιο συγκρατημένα ως προς τα οικονομικά «θέλω» τους σε σχέση με τους συμμαθητές τους. Ποιος θα μπορούσε να είναι ο λόγος ο οποίος συμβαίνει αυτό; Είναι θέμα απλά αυτοπεποίθησης ή μήπως χρόνιων «εγγραφών» που έχουν γίνει στα πιστεύω τους; Θα είχε μεγάλο ενδιαφέρον να μελετηθεί μελλοντικά αυτό το ζήτημα. Είναι αναγκαίο να διερευνηθεί διεξοδικά και να αναζητηθούν προτάσεις αλλά και λύσεις.

Τέλος, αναλύθηκαν οι παράγοντες οι οποίοι επηρεάζουν τους μαθητές ως προς τις επιλογές τους. Παράγοντες όπως το κοινωνικο-οικονομικό υπόβαθρο των οικογενειών τους, αλλά επίσης και το εκπαιδευτικό επίπεδο των γονέων/κηδεμόνων τους. Το εισόδημα και η κοινωνική τάξη της οικογένειας μπορούν να επηρεάσουν σημαντικά τις επιλογές των μαθητών. Οι μαθητές από οικογένειες με υψηλότερο εισόδημα και

υψηλότερη κοινωνική τάξη έχουν συχνά περισσότερες ευκαιρίες και πόρους για να ακολουθήσουν υψηλότερη εκπαίδευση. Οι οικονομικές προσδοκίες των γονέων επηρεάζουν συχνά τις επιλογές των μαθητών. Εάν οι γονείς προωθούν την υψηλή εκπαίδευση και την απόκτηση επαγγελματικής επιτυχίας, οι μαθητές μπορεί να είναι περισσότερο διατεθειμένοι να ακολουθήσουν αυτό το μονοπάτι. Το εκπαιδευτικό επίπεδο των γονέων μπορεί να διαμορφώσει τις προσδοκίες των μαθητών. Σε πολλές περιπτώσεις, εάν οι γονείς έχουν υψηλότερη εκπαίδευση, οι μαθητές μπορεί να αντιληφθούν τη σημασία της εκπαίδευσης και να έχουν υψηλότερες προσδοκίες για τον εαυτό τους. Αυτό παρατηρείται στην περίπτωση των μαθητών που θέλουν να συνεχίσουν τις σπουδές τους, μιας και οι πλειοψηφία των γονέων/κηδεμόνων τους είναι και εκείνοι απόφοιτοι Πανεπιστημίου. Οι γονείς με υψηλό εκπαιδευτικό επίπεδο μπορεί να παρέχουν περισσότερη υποστήριξη και καθοδήγηση στους μαθητές τους όσον αφορά τις εκπαιδευτικές και επαγγελματικές επιλογές. Βεβαίως, δεν θα πρέπει να παραλείψουμε να αναφερθούμε στα προσωπικά ενδιαφέροντα και ταλέντα των μαθητών, τα οποία επηρεάζουν σημαντικά τις επιλογές τους.

Σε αυτό το σημείο θα πρέπει να τονιστεί η σπουδαιότητα του σωστά εφαρμοσμένου επαγγελματικού προσανατολισμού στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, ο οποίος είναι ένας σημαντικός παράγοντας που επηρεάζει τη ζωή και την επαγγελματική επιτυχία των μαθητών. Κατ' αρχάς, βοηθά τους μαθητές να κατανοήσουν καλύτερα τις διάφορες επαγγελματικές επιλογές που έχουν στη διάθεσή τους. Με την παροχή πληροφοριών σχετικά με τους διάφορους τομείς και επαγγέλματα, οι μαθητές μπορούν να πάρουν πιο ενημερωμένες αποφάσεις για το τι θα θέλουν να κάνουν στο μέλλον. Μπορεί να ενθαρρύνει τους μαθητές να σκεφτούν τα ενδιαφέροντά τους, τις δεξιότητές τους, τις αξίες τους και τους στόχους τους. Αυτός ο αναστοχασμός βοηθά τους μαθητές να καταλήξουν σε μια πιο συνειδητή απόφαση σχετικά με την επαγγελματική τους κατεύθυνση. Επιπλέον, συχνά περιλαμβάνει εκπαίδευση και εμπειρία που μπορεί να βοηθήσει τους μαθητές να αναπτύξουν τις απαραίτητες δεξιότητες και να ετοιμαστούν για την είσοδό τους στην αγορά εργασίας. Ακόμη, μπορεί να βοηθήσει να μειωθεί η τάση των μαθητών να καθυστερούν τη λήψη αποφάσεων σχετικά με το επάγγελμά τους και να προάγει την ανάπτυξη και την εξέλιξη τους, θέτοντας στόχους, εργαζόμενοι προς την επίτευξή τους. Συνολικά, ο επαγγελματικός προσανατολισμός στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση είναι σημαντικός για την επιτυχία των μαθητών και την προετοιμασία τους για τον επαγγελματικό κόσμο. Βοηθά τους μαθητές να

κατανοήσουν τις επιλογές τους, να αναπτύξουν αυτοαναγνώριση και να καταστούν πιο επιτυχημένοι στις επαγγελματικές τους προσπάθειες.

Η ενίσχυση του επαγγελματικού προσανατολισμού σε μαθητές απαιτεί την υλοποίηση συνεκτικών εκπαιδευτικών πολιτικών που παρέχουν τις απαραίτητες πληροφορίες, υποστήριξη και ευκαιρίες. Ορισμένες από τις εκπαιδευτικές πολιτικές που μπορούν να εφαρμοστούν για την ενίσχυση του επαγγελματικού προσανατολισμού σε μαθητές περιλαμβάνουν τις συμβουλευτικές υπηρεσίες και επαγγελματική καθοδήγηση. Οι επαγγελματίες του είδους μπορούν να παρέχουν συμβουλές και καθοδήγηση στους μαθητές σχετικά με τις επαγγελματικές επιλογές τους. Αυτό περιλαμβάνει αξιολογήσεις των ενδιαφερόντων, των δεξιοτήτων και των αξιών των μαθητών. Επίσης, τα σχολεία θα μπορούσαν να προσφέρουν ποικίλα εκπαιδευτικά προγράμματα και μαθήματα ώστε να εκθέσουν τους μαθητές σε διάφορες επαγγελματικές δραστηριότητες και τομείς. Ακόμη, τα προγράμματα πρακτικής εμπειρίας και η πρακτική άσκηση σε επιχειρήσεις και άλλα επαγγελματικά περιβάλλοντα μπορούν να βοηθήσουν τους μαθητές να αποκτήσουν πρακτική γνώση και εμπειρία στον τομέα που τους ενδιαφέρει, κάτι το οποίο γίνεται στα ΕΠΑΛ με το έτος μαθητείας. Σε αυτό το πλαίσιο συνεργασίες με τον επιχειρηματικό κόσμο και τη βιομηχανία μπορούν να προσφέρουν μαθητικά προγράμματα και ευκαιρίες εκπαίδευσης, καθώς και να δημιουργήσουν γέφυρες μεταξύ των μαθητών και των πραγματικών επαγγελματικών περιβαλλόντων. Ο συνδυασμός αυτών των εκπαιδευτικών πολιτικών μπορεί να βοηθήσει τους μαθητές να αναπτύξουν μια σαφή εικόνα για το μέλλον τους, να εξερευνήσουν επαγγελματικές επιλογές και να καταλήξουν σε βέλτιστες αποφάσεις σχετικά με τον επαγγελματικό τους προσανατολισμό. Η συμβολή του επαγγελματικού προσανατολισμού των μαθητών θα μπορούσε να αναλυθεί περαιτέρω επιστημονικά, για παράδειγμα ως προς την αποτελεσματικότητα των διάφορων παρεμβάσεων και πολιτικών επαγγελματικού προσανατολισμού που εφαρμόζονται στα σχολεία, όπως τα προγράμματα καθοδήγησης, τα εκπαιδευτικά προγράμματα επαγγελματικής ανάπτυξης, και οι πρακτικές εμπειρίες. Ένα πολύ σημαντικό επίσης θέμα προς έρευνα για να κατανοηθούν οι προσδοκίες που έχουν οι μαθητές από την αγορά εργασίας θα μπορούσε να αφορά την ισορροπία μεταξύ εργασίας και προσωπικής ζωής. Ένα θέμα το οποίο συζητείται αρκετά το τελευταίο διάστημα. Ακόμη θα μπορούσε να εξεταστεί ο τρόπος με τον οποίο οι κοινωνικοί και οικονομικοί παράγοντες, όπως η καταγωγή, η οικονομική κατάσταση και ο πολιτισμός, επηρεάζουν τους μαθητές. Αυτές οι προτάσεις μπορούν να συμβάλουν στην κατανόηση των προσδοκιών των μαθητών από

την αγορά εργασίας και στη βελτίωση των πολιτικών και των προγραμμάτων επαγγελματικού προσανατολισμού στα σχολεία και τα εκπαιδευτικά ιδρύματα.

Καταλήγοντας, η ενίσχυση της πρόσβασης σε εκπαίδευση και οι επαγγελματικές ευκαιρίες για όλους, ανεξάρτητα από το κοινωνικό-οικονομικό τους υπόβαθρο, αποτελεί θεμέλιο πυλώνα για τη δημιουργία μιας κοινωνίας που βασίζεται στην ισότητα και τις ευκαιρίες. Οι μαθητές αποτελούν το μέλλον, και η εφοδιασμένη, ενημερωμένη και ενθαρρυντική υποστήριξή τους στον επαγγελματικό προσανατολισμό τους είναι απαραίτητη για την ανάπτυξη του κάθε ατόμου και την ευημερία της κοινωνίας μας. Εργαζόμαστε μαζί προς αυτήν την κατεύθυνση, προάγοντας την ισότητα και διαμορφώνοντας ένα καλύτερο μέλλον για όλους μας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Διεθνής Βιβλιογραφία

- Becker, Gary S. (1964). *Human capital; a theoretical and empirical analysis, with special reference to education*. The University of Chicago Press.
- Becker, G. S. (2007). Health as human capital: synthesis and extensions. *Oxford Economic Papers*, 59(3), 379-410. doi:10.1093/oep/gpm020
- Coombs, P. H., & Ahmed, M. (1974). *Attacking Rural Poverty: How Non-formal Education Can Help*. Baltimore: Johns Hopkins University Press.
<https://documents1.worldbank.org/curated/en/656871468326130937/pdf/multi-page.pdf>
- Frank, S., & Hovey, D. (2014). Return on Investment in Education: A "System-Strategy" Approach. ERS. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED560072.pdf>
- Hadjidema, S. H. (1998). Rates of Return on Higher Education in Greece. Department of Economics, University of Piraeus.
<https://spoudai.unipi.gr/index.php/spoudai/article/download/1081/1160>
- Menon M.E. (2008) The economic benefits of higher education in Cyprus: The expectations of prospective students, *International Journal of Educational Development*, Volume 28, doi.org/10.1016/j.ijedudev.2007.04.001
<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0738059307000272>
- Menon, M. E., Andreou, S. N., & Marakjis, E. (2020). The expectations of prospective students regarding the economic returns to higher education: Evidence from Cyprus. *Cyprus Economic Policy Review*, 14(1), 41-56.
- Mincer, J. (1981). *Human Capital and Economic Growth*. In *Education, Income, and Human Capital* (pp. 326-349). New York State University.
- Montenegro, C. E., & Patrinos, H. A. (2014). *Comparable Estimates of Returns to Schooling Around the World*. World Bank Policy Research Working Paper, 7020.
<https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/18231>
- OECD. (2010). *Social capital, human capital and health: What is the evidence* [PDF file]. OECD Publishing. Retrieved from https://www.oecd-ilibrary.org/social-issues-migration-health/social-capital-human-capital-and-health_9789264080854-en
- Psacharopoulos, G., & Patrinos, H. A. (2002). *Returns to Investment in Education: A Further Update*. Policy Research Working Paper, 2881. World Bank.
<https://documents1.worldbank.org/curated/en/512891468739485757/pdf/multi0page.pdf>

Ruggeri GC, Yu W. (2000) On the dimensions of human capital: an analytical framework. UNB Department of Economics Working Papers 2000 Series
<https://unbscholar.lib.unb.ca/items/d14d021d-a84b-4432-9fd5-d7f92a3b2329>

Schuller, Tom. (2001). The Complementary Roles of Human and Social Capital. Canadian Journal of Policy Research. 2
<https://www.oecd.org/innovation/research/1825424.pdf>

Schultz, Theodore. (1961) "Investment in Human Capital." American Economic Review 51(1):1-17

Ελληνική Βιβλιογραφία

Κουτσαμπέας, Χρήστος. (2022) Διαλέξεις Μαθήματος "Οικονομικά της Εργασίας". Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου, Τμήμα Κοινωνικής και Εκπαιδευτικής Πολιτικής, Κόρινθος. ΠΜΣ «Εκπαίδευση, Ανθρώπινο Δυναμικό και Πολιτικές Απασχόλησης».

Λαλιώτη, Βαρβάρα. (2019) Διασύνδεση Εκπαίδευσης & Αγοράς Εργασίας, Η Ευρωπαϊκή Εμπειρία & η Ελληνική Περίπτωση. Εθνικό Ινστιτούτο Εργασίας και Ανθρώπινου Δυναμικού.

Φραγκουδάκη, Άννα. (1985) Κοινωνιολογία της Εκπαίδευσης: θεωρίες για την κοινωνική ανισότητα στο σχολείο. Αθήνα: Παπαζήσης.

Μετά από την αποφοίτησή σου θα συνεχίσεις τις σπουδές ή θα ξεκινήσεις να ψάχνεις για εργασία; * Σημείωσε αυτό που περιγράφει καλύτερα την εργασία του πατέρα σου

Crosstab

	% within Σημείωσε αυτό που περιγράφει καλύτερα την εργασία του πατέρα σου		Σημείωσε αυτό που περιγράφει καλύτερα την εργασία του πατέρα σου								
	Απόκρις	Ανεργος	Αυτοασχολούμενος (Ελεύθερος επαγγελματίας)	Δεν υπάρχει	Εμπειρημένος	Εργάζεται με μερική απασχόληση (δημόσιος τομέας)	Εργάζεται με μερική απασχόληση (ιδιωτικός τομέας)	Εργάζεται με πλήρη απασχόληση (δημόσιος τομέας)	Εργάζεται με πλήρη απασχόληση (ιδιωτικός τομέας)	Συνταξιούχος	Total
Μετά από την αποφοίτησή σου θα συνεχίσεις τις σπουδές ή θα ξεκινήσεις να ψάχνεις για εργασία;	Θέλω να εργαστώ		9.1%					19.0%	13.3%		11.0%
	Θέλω να συνεχίσω τις σπουδές		90.9%	100.0%	100.0%	100.0%	81.0%	86.7%	100.0%		89.0%
Total		100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Monte Carlo Sig. (2-sided)		
				Lower Bound	Upper Bound	
Pearson Chi-Square	3.656 ^a	9	.933	.897 ^b	.889	.905
Likelihood Ratio	5.186	9	.818	.819 ^b	.809	.829
Fisher's Exact Test	4.195		.938 ^b	.931	.931	.944
N of Valid Cases	100					

- a. 17 cells (85.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is .11.
- b. Based on 10000 sampled tables with starting seed 112562564.

Πίνακας 5: Σχέση απόφασης με επάρεσμα πατέρα

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Μετά από την αποποίηση σου θα συνεχίσεις τις σπουδές ή θα ξεκινήσεις να ψάχνεις για εργασία; * Σημείωσε αυτό που περιγράφει καλύτερα την εργασία της μητέρας σου

Crosstab

	Σημείωσε αυτό που περιγράφει καλύτερα την εργασία της μητέρας σου							Total	
	Ανεργη	Αυτοασχολούμενη (Εκείσερη εργογελμιας)	Εργάζεται με μερικη ασχοληση (δηλοσιος τομας)	Εργάζεται με μερικη ασχοληση (ιδιωτικος τομας)	Εργάζεται με πλήρη ασχοληση (δηλοσιος τομας)	Εργάζεται με πλήρη ασχοληση (ιδιωτικος τομας)	Οικιακά		Συνταξούχος
Μετά από την αποποίηση σου θα συνεχίσεις τις σπουδές ή θα ξεκινήσεις να ψάχνεις για εργασία;	25.0%	16.7%	100.0%	100.0%	9.1%	9.5%	100.0%	100.0%	11.0%
Θέλω να συνεχίσω τις σπουδές	75.0%	83.3%	100.0%	100.0%	90.9%	90.5%	100.0%	100.0%	89.0%
Θέλω να συνεχίσω τις σπουδές	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%
Total									

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Monte Carlo Sig. (2-sided)		
				Sig.	Lower Bound	Upper Bound
Pearson Chi-Square	5.914 ^a	7	.550	.553 ^b	.540	.565
Likelihood Ratio	7.567	7	.372	.424 ^b	.411	.437
Fisher's Exact Test	4.988			.641 ^c	.629	.654
N of Valid Cases	100					

a. 11 cells (88.8%) have expected count less than 5. The minimum expected count is .22.

b. Based on 10000 sampled tables with starting seed 112562564.

Πίνακας 6: Σχέση απόδοσης με στόχευση μητέρας

Μετά από την αποποίηση σου θα συνεχίσεις τις σπουδές ή θα ξεκινήσεις να ψάχνεις για εργασία; * Επίλεξε το υψηλότερο επιπέδο μόρφωσης του πατέρα σου

Crossstab

	% within Επίλεξε το υψηλότερο επίπεδο μόρφωσης του πατέρα σου		Επίλεξε το υψηλότερο επίπεδο μόρφωσης του πατέρα σου						
	Δημοτικό σχολείο	IEK	Καθόλου μόρφωση	Μέση εκπαίδευση (3 χρόνια)	Μέση εκπαίδευση (6 χρόνια)	Πανεπιστήμιο (βιοτεχνικό)	Πανεπιστήμιο (μεταπτυχιακό)	Πανεπιστήμιο (πτυχιακό)	Total
Μετά από την αποποίηση σου θα συνεχίσεις τις σπουδές ή θα ξεκινήσεις να ψάχνεις για εργασία;	100.0%	87.5%	50.0%	84.6%	80.0%	100.0%	91.7%	100.0%	89.0%
Total	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Monte Carlo Sig. (2-sided)		
				99% Confidence Interval	Lower Bound	Upper Bound
Pearson Chi-Square	9.510 ^a	7	.218	.204 ^b	.193	.214
Likelihood Ratio	11.407	7	.122	.145 ^b	.136	.154
Fisher's Exact Test	8.766		.174 ^b	.164	.183	
N of Valid Cases	100					

a. 10 cells (62.5%) have expected count less than 5. The minimum expected count is .22.

b. Based on 10000 sampled tables with starting seed 508741944.

Πίνακας 7: Σύζηση αιτιότητας με εκταυτευτικό επίπεδο πατέρα

Μετά από την αποδοχή σου θα συνεχίσεις τις σπουδές ή θα ξεκινήσεις να ψάχνεις για εργασία; * **Επίλεξε το υψηλότερο επιπέδο μόρφωσης της μητέρας σου**

Crosstab

	% within Επίλεξε το υψηλότερο επιπέδο μόρφωσης της μητέρας σου	Επίλεξε το υψηλότερο επιπέδο μόρφωσης της μητέρας σου						Total	
		Δημοτικό σχολείο	IEK	Μέση εκπαίδευση (3 χρόνια)	Μέση εκπαίδευση (6 χρόνια)	Πανεπιστήμιο (διδακτορικό)	Πανεπιστήμιο (μεταπτυχιακό)		Πανεπιστήμιο (πτυχιακό)
Μετά από την αποδοχή σου θα συνεχίσεις τις σπουδές ή θα ξεκινήσεις να ψάχνεις για εργασία;	Θέλω να εργαστώ	33.3%	11.8%	16.7%	17.9%		5.0%	4.2%	11.0%
	Θέλω να συνεχίσω τις σπουδές	66.7%	88.2%	83.3%	82.1%	100.0%	95.0%	95.8%	89.0%
Total		100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Monte Carlo Sig. (2-sided)		
				Sig.	Lower Bound	Upper Bound
Pearson Chi-Square	5.208 ^a	6	.517	.516 ^b	.503	.528
Likelihood Ratio	5.231	6	.515	.556 ^b	.544	.589
Fisher's Exact Test	5.822		.389 ^b	.377		.402
N of Valid Cases	100					

a. 9 cells (64.3%) have expected count less than 5. The minimum expected count is .22.

b. Based on 10000 sampled tables with starting seed 508741944.

Πίνακας 7: Σχέση απόδοσης με εκταξιδευτικό επίπεδο μητέρας

Ερωτηματολόγιο

Γενικά Στοιχεία

Σε αυτή την ενότητα υπάρχουν ερωτήσεις γενικού χαρακτήρα.
Επίλεξε μία από τις απαντήσεις ή πληκτρολόγησέ τη (όπου υπάρχει δυνατότητα).

Τάξη Φοίτησης *

- Β' ΛΥΚΕΙΟΥ ΓΕ.Λ.
- Β' ΛΥΚΕΙΟΥ ΕΠΑ.Λ.
- Β' ΛΥΚΕΙΟΥ ΕΣΠΕΡΙΝΟ
- Β' ΛΥΚΕΙΟΥ ΜΟΥΣΙΚΟ
- Β' ΛΥΚΕΙΟΥ ΙΔΙΩΤΙΚΟ
- Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ ΓΕ.Λ.
- Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ ΕΠΑ.Λ.
- Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ ΕΣΠΕΡΙΝΟ
- Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ ΜΟΥΣΙΚΟ
- Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ ΙΔΙΩΤΙΚΟ

Φύλο *

- Αγόρι
 - Κορίτσι
-

Σημειώσε την περιοχή στην οποία ζεις *

- Χωριό
 - Κωμόπολη / Προάστιο
 - Πόλη
-

Ο γενικός μέσος όρος της βαθμολογίας σου για την προηγούμενη τάξη ήταν *

- Πάνω από 18
 - 16 - 18
 - 14 - 16
 - Κάτω από 14
-

Μετά από την αποφοίτησή σου θα συνεχίσεις τις σπουδές ή θα ξεκινήσεις να ψάχνεις για εργασία; *

- Θέλω να συνεχίσω τις σπουδές
- Θέλω να εργαστώ

Επιλογή Εργασίας

Σε αυτή την ενότητα θα απαντήσεις σε ερωτήσεις που αφορούν το εργασιακό σου μέλλον

Για ποιο λόγο επιλέγεις να εργαστείς; *

- Θέλω να εργαστώ γιατί έχω ανάγκη τα χρήματα
 - Θέλω να είμαι οικονομικά ανεξάρτητος/η
 - Θέλω να εργαστώ γιατί πιστεύω πως δεν έχει νόημα να σπουδάσω
 - Θέλω να σπουδάσω αλλά δεν έχω την οικονομική δυνατότητα
 - Έχω άμεση πρόσβαση σε εργασία λόγω οικογενειακής επιχείρησης
 - Άλλο...
-

Σε ποιο κλάδο θα ήθελες να εργαστείς μετά από την αποφοίτησή σου από το Λύκειο; *

- Γεωργία, δασκομία και αλιεία
- Κατασκευές
- Διοικητικές και υποστηρικτικές δραστηριότητες
- Τέχνες, διασκέδαση και ψυχαγωγία
- Τουρισμός
- Βιομηχανία
- Χονδρικό και λιανικό εμπόριο
- Άλλο...

Τι σε οδήγησε σε αυτή την απόφαση; *

- Οικογένεια
- Φίλοι
- Καθηγητές
- Κοινωνικά δίκτυα
- Οικονομικοί λόγοι
- Τα ενδιαφέροντά μου
- Άλλο...

Με ποιο επάγγελμα θα σου άρεσε πραγματικά να ασχοληθείς; *

Κείμενο σύντομης απάντησης

.....

Η απόφασή σου να εργαστείς άμεσα μετά από το Λύκειο θα σου αποφέρει μεγαλύτερες *
απολαβές από το να επιλέξεις τις σπουδές;

	1	2	3	4	
Διαφωνώ απόλυτα	☐	☐	☐	☐	Συμφωνώ απόλυτα

Πόσο χρονικό διάστημα πιστεύεις ότι θα περάσει μετά από την αποφοίτησή σου από *
το Λύκειο μέχρι να ξεκινήσεις να εργάζεσαι/βρεις δουλειά;

- Λιγότερο από ένα χρόνο (καθόλου ή μικρή περίοδος ανεργίας)
- Περισσότερο από ένα χρόνο (μεγάλη περίοδος ανεργίας)

Όταν θα ξεκινήσεις να εργάζεσαι/βρεις δουλειά εκτιμάς ότι θα είναι: *

- Πλήρους απασχόλησης
- Υποαπασχόληση, μερική ή προσωρινή απασχόληση

Παρακαλώ δώσε μας ένα πρόχειρο υπολογισμό του ποσού των χρημάτων που περιμένεις ότι θα κερδίζεις ανά μήνα αμέσως μετά την αποφοίτησή σου. *

Ποσό που περιμένεις να κερδίζεις το μήνα:

Κείμενο σύντομης απάντησης

Ποσό που περιμένεις να κερδίζεις ανά μήνα, 4 χρόνια μετά από την αποφοίτησή σου: *

Κείμενο σύντομης απάντησης

Ποσό που περιμένεις να κερδίζεις ανά μήνα, 20 χρόνια περίπου μετά από την αποφοίτησή σου: *

Κείμενο σύντομης απάντησης

Σε περίπτωση που κάνεις φροντιστηριακά μαθήματα για τις προαγωγικές εξετάσεις, παρακαλώ σημείωσε περίπου πόσες ώρες την εβδομάδα τα παρακολουθείς. *

- Λιγότερες από 2 ώρες
- 2 - 4 ώρες
- 4 - 6 ώρες
- 6 - 8 ώρες
- 8 - 10 ώρες
- Περισσότερες από 10 ώρες
- Δεν παρακολουθώ φροντιστηριακά μαθήματα

Σε περίπτωση που παρακολουθείς μαθήματα αθλητικού και ψυχαγωγικού χαρακτήρα (αθλητισμός, τέχνη, μουσική κτλ), παρακαλώ σημείωσε περίπου πόσες ώρες την εβδομάδα τα παρακολουθείς. *

- Λιγότερες από 2 ώρες
- 2 - 4 ώρες
- 6 - 8 ώρες
- 8 - 10 ώρες
- Περισσότερες από 10 ώρες
- Δεν παρακολουθώ τέτοιου είδους μαθήματα

Πόσο σημαντικά πιστεύεις πως είναι τα αυτά τα μαθήματα; *

	1	2	3	4	
Καθόλου σημαντικά	☐	☐	☐	☐	Πάρα πολύ σημαντικά

Ποια η στάση της οικογένειάς σου σε σχέση με την απόφασή σου να εργαστείς μετά το Λύκειο; *

- Πιστεύουν πως είναι η σωστή επιλογή
- Πιστεύουν πως είναι λάθος επιλογή
- Είναι αδιάφοροι ως προς την επιλογή μου
- Δεν το έχω συζητήσει μαζί τους
- Άλλο...

Ποια η στάση φίλων/γνωστών σου σε σχέση με την απόφασή σου να εργαστείς μετά το Λύκειο; *

- Πιστεύουν πως είναι η σωστή επιλογή
- Πιστεύουν πως είναι λάθος επιλογή
- Είναι αδιάφοροι ως προς την επιλογή μου
- Δεν το έχω συζητήσει μαζί τους
- Άλλο...

Ποιοι πιστεύεις ότι είναι πιο ικανοί στο χώρο της εργασίας; Οι άνδρες ή οι γυναίκες; *

- Σίγουρα οι άνδρες
- Μάλλον οι άνδρες
- Το ίδιο άνδρες και γυναίκες
- Μάλλον οι γυναίκες
- Σίγουρα οι γυναίκες

Ποιοι πιστεύεις ότι αμείβονται περισσότερο; Οι άνδρες ή οι γυναίκες; *

- Σίγουρα οι άνδρες
- Μάλλον οι άνδρες
- Το ίδιο άνδρες και γυναίκες
- Μάλλον οι γυναίκες
- Σίγουρα οι γυναίκες

Τι είναι αυτό που θα ήθελες πραγματικά από τη μελλοντική σου εργασία; *

- Να κερδίζω αρκετά χρήματα
- Να έχω αναγνωρισιμότητα
- Να είμαι χρήσιμος/η στην κοινωνία
- Να ζω με αξιοπρέπεια
- Να νοιώθω ασφάλεια και σταθερότητα
- Να εργάζομαι λίγες ώρες και να έχω ελεύθερο χρόνο
- Άλλο...

Τι θα ήθελες να αλλάξεις στον κόσμο; *

Κείμενο μακροσκελούς απάντησης

Επιλογή Σπουδών

Σε αυτή την ενότητα θα απαντήσεις σε ερωτήσεις που αφορούν το φοιτητικό και εργασιακό σου μέλλον

Παρακαλώ γράψε τις προτιμήσεις που θα δηλώσεις σε σχέση με την επιλογή κλάδου σπουδών μετά την αποφοίτησή σου από τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. *

- Ενημέρωση και επικοινωνία
- Οικονομικά
- Τέχνες, διασκέδαση και ψυχαγωγία
- Εκπαίδευση
- Υγεία
- Τουρισμός
- Σώματα ασφαλείας / Στρατός
- Πληροφορική
- Άλλο...

Τι σε οδήγησε να επιλέξεις τις συγκεκριμένες σπουδές; *

- Οικογένεια
- Φίλοι
- Καθηγητές
- Κοινωνικά δίκτυα
- Οικονομικοί λόγοι
- Τα ενδιαφέροντά μου
- Άλλο...

Θα επιλέξεις να σπουδάσεις σε μία σχολή η οποία δεν θα είναι η πρώτη σου επιλογή; *

Ναι

Όχι

Η απόφασή σου να σπουδάσεις θα σου αποφέρει μελλοντικά μεγαλύτερες απολαβές από το να επιλέξεις να εργαστείς άμεσα; *

Ναι

Όχι

Πόσα χρήματα θα κέρδιζες το μήνα αν αποφάσιζες να εργαστείς αμέσως μετά το Λύκειο * χωρίς να σπουδάσεις;

Κείμενο σύντομης απάντησης
.....

Σε περίπτωση που κάνεις φροντιστηριακά μαθήματα για τις προαγωγικές ή τις πανελλήνιες εξετάσεις, παρακαλώ σημείωσε περίπου πόσες ώρες την εβδομάδα τα παρακολουθείς. *

- Λιγότερες από 2 ώρες
- 2 - 4 ώρες
- 4 - 6 ώρες
- 6 - 8 ώρες
- 8 - 10 ώρες
- Περισσότερες από 10 ώρες
- Δεν παρακολουθώ φροντιστηριακά μαθήματα

Σε περίπτωση που παρακολουθείς μαθήματα αθλητικού και ψυχαγωγικού χαρακτήρα (αθλητισμός, τέχνη, μουσική κτλ), παρακαλώ σημείωσε περίπου πόσες ώρες την εβδομάδα τα παρακολουθείς. *

- Λιγότερες από 2 ώρες
- 2 - 4 ώρες
- 4 - 6 ώρες
- 6 - 8 ώρες
- 8 - 10 ώρες
- Περισσότερες από 10 ώρες
- Δεν παρακολουθώ τέτοιου είδους μαθήματα

Πόσο σημαντικά πιστεύεις πως είναι τα αυτά τα μαθήματα; *

	1	2	3	4	
Καθόλου σημαντικά	☐	☐	☐	☐	Πάρα πολύ σημαντικά

Θα χρειαστεί να εργαστείς παράλληλα με τις σπουδές σου; *

- Όχι
- Μάλλον όχι
- Μάλλον ναι
- Ναι

Πόσο χρονικό διάστημα πιστεύεις ότι θα περάσει μετά το τέλος των σπουδών σου μέχρι να ξεκινήσεις να εργάζεσαι/βρεις δουλειά; *

- Λιγότερο από ένα χρόνο (καθόλου ή μικρή περίοδος ανεργίας)
- Περισσότερο από ένα χρόνο (μεγάλη περίοδος ανεργίας)

Όταν θα ξεκινήσεις να εργάζεσαι/βρεις δουλειά εκτιμάς ότι θα είναι; *

- Πλήρους απασχόλησης
- Υποαπασχόληση, μερική ή προσωρινή απασχόληση

Η πρώτη εργασία στην οποία θα απασχοληθείς μετά από το πέρας των σπουδών σου, θα έχει σχέση με αυτές; *

- Ναι
 - Όχι
 - Δεν γνωρίζω
-

Παρακαλώ δώσε μας ένα πρόχειρο υπολογισμό του ποσού των χρημάτων που περιμένεις ότι θα κερδίζεις ανά μήνα αμέσως μετά το πέρας των σπουδών σου. *

Ποσό που περιμένεις να κερδίζεις το μήνα:

Κείμενο σύντομης απάντησης

Ποσό που περιμένεις να κερδίζεις ανά μήνα, 4 χρόνια μετά το πέρας των σπουδών σου: *

Κείμενο σύντομης απάντησης

Ποσό που περιμένεις να κερδίζεις ανά μήνα, 20 χρόνια περίπου μετά από το πέρας των σπουδών σου: *

Κείμενο σύντομης απάντησης

Ποια η στάση της οικογένειάς σου σε σχέση με την απόφασή σου να σπουδάσεις μετά το Λύκειο; *

- Πιστεύουν πως είναι η σωστή επιλογή
- Πιστεύουν πως είναι λάθος επιλογή
- Είναι αδιάφοροι ως προς την επιλογή μου
- Δεν το έχω συζητήσει μαζί τους
- Άλλο...

Ποια η στάση φίλων/γνωστών σου σε σχέση με την απόφασή σου να σπουδάσεις μετά το Λύκειο; *

- Πιστεύουν πως είναι η σωστή επιλογή
- Πιστεύουν πως είναι λάθος επιλογή
- Είναι αδιάφοροι ως προς την επιλογή μου
- Δεν το έχω συζητήσει μαζί τους
- Άλλο...

Ποιοι πιστεύεις ότι είναι πιο ικανοί στο χώρο της εργασίας; Οι άνδρες ή οι γυναίκες; *

- Σίγουρα οι άνδρες
- Μάλλον οι άνδρες
- Το ίδιο άνδρες και γυναίκες
- Μάλλον οι γυναίκες
- Σίγουρα οι γυναίκες

Ποιοι πιστεύεις ότι αμοίβονται περισσότερο; Οι άνδρες ή οι γυναίκες; *

- Σίγουρα οι άνδρες
- Μάλλον οι άνδρες
- Το ίδιο άνδρες και γυναίκες
- Μάλλον οι γυναίκες
- Σίγουρα οι γυναίκες

Τι είναι αυτό που θα ήθελες πραγματικά από τη μελλοντική σου εργασία; *

- Να κερδίζω αρκετά χρήματα
- Να έχω αναγνωρισιμότητα
- Να είμαι χρήσιμος/η στην κοινωνία
- Να ζω με αξιοπρέπεια
- Να νοιώθω ασφάλεια και σταθερότητα
- Να εργάζομαι λίγες ώρες και να έχω ελεύθερο χρόνο
- Άλλο...

Τι θα ήθελες να αλλάξεις στον κόσμο; *

Κείμενο μακροσκελούς απάντησης

Στοιχεία μελών οικογένειας

Σε αυτή την ενότητα θα απαντήσεις σε ερωτήσεις που αφορούν άλλα μέλη της οικογένειάς σου

Επίλεξε το υψηλότερο επίπεδο μόρφωσης του πατέρα σου *

Η απάντηση μπορεί να αφορά κηδεμόνα κλπ

- Καθόλου μόρφωση
- Δημοτικό σχολείο
- Μέση εκπαίδευση (3 χρόνια)
- Μέση εκπαίδευση (6 χρόνια)
- ΙΕΚ
- Πανεπιστήμιο (πτυχιακό)
- Πανεπιστήμιο (μεταπτυχιακό)
- Πανεπιστήμιο (διδακτορικό)

Επίλεξε το υψηλότερο επίπεδο μόρφωσης της μητέρας σου *

Η απάντηση μπορεί να αφορά κηδεμόνα κλπ

- Καθόλου μόρφωση
- Δημοτικό σχολείο
- Μέση εκπαίδευση (3 χρόνια)
- Μέση εκπαίδευση (6 χρόνια)
- ΙΕΚ
- Πανεπιστήμιο (πτυχιακό)
- Πανεπιστήμιο (μεταπτυχιακό)
- Πανεπιστήμιο (διδακτορικό)

Σημείωσε αυτό που περιγράφει καλύτερα την εργασία του πατέρα σου *

Η απάντηση μπορεί να αφορά κηδεμόνα κλπ

- Εργάζεται με πλήρη απασχόληση (δημόσιος τομέας)
- Εργάζεται με πλήρη απασχόληση (ιδιωτικός τομέας)
- Εργάζεται με μερική απασχόληση (δημόσιος τομέας)
- Εργάζεται με μερική απασχόληση (ιδιωτικός τομέας)
- Συνταξιούχος
- Αυτοαπασχολούμενος (Ελεύθερος επαγγελματίας)
- Άνεργος
- Άλλο...

Σημείωσε αυτό που περιγράφει καλύτερα την εργασία της μητέρας σου *

Η απάντηση μπορεί να αφορά κηδεμόνα κλπ

- Εργάζεται με πλήρη απασχόληση (δημόσιος τομέας)
- Εργάζεται με πλήρη απασχόληση (ιδιωτικός τομέας)
- Εργάζεται με μερική απασχόληση (δημόσιος τομέας)
- Εργάζεται με μερική απασχόληση (ιδιωτικός τομέας)
- Συνταξιούχος
- Αυτοαπασχολούμενη (Ελεύθερη επαγγελματίας)
- Άνεργη
- Άλλο...

Εφόσον οι γονείς σου εργάζονται, ποιο ακριβώς είναι το επάγγελμα τους; *

Η απάντηση μπορεί να αφορά κηδεμόνες κλπ

Κείμενο μακροσκελούς απάντησης
